

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَ كَآلِ لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْمَلِيكَةُ

۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

منزل ۴

۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰ ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰ ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

جي شاهدي ٿي پر ان کان پوءِ اهو آئي بن خلف جي زور وجهڻ سان وري مرتد ٿي ويو ۽ محبوب سيد عالم صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جن ان کي مڃڻ جي خبر ٿي. اهڙي طرح بد روياري ويو. هي آيت ان جي حق مينارن تي ته قيامت جي ڏينهن ان کي انتهائي سختي ۽ پشيماني ۾ ڏيندي. ان حسرت آهڙين پنجاهت پيڄاڙيندو. ۵۳ جنت ۽ چوٽڪاري جي ۽ سندن اتباع ڪري هي هاءِ سندن هدايت قبول ڪئي هجي ها. ۵۴ يعني تڙاڻ ڪريم ۾ ايمان کان. ۵۵ ۽ مصيبت ۽ عذاب نازل ٿيڻ وقت ان کان جڏائي ڪري ته حضرت ابوهريه رض الله تعاليٰ عنه کان ابرو اُٿو ۽ نصيحت ۾ هڪ حديث روايت ٿيل آهي ته محبوب سيد عالم نور مجسم صلي الله تعاليٰ عليه واله وسلم جن فرمايو ته ماڻهو پنهنجي دوست جي دين تي هوندو آهي. پوءِ ٽسڻ گهرجي ته ڪنهن کي تو دوست بڻائي ۽ حضرت ابوسعيد خدري رض الله تعاليٰ عنه کان روايت ٿيل آهي ته حضور پور نور محبوب سيد العنوين صلي الله تعاليٰ عليه واله وسلم جن فرمايو ته ڪنهن سان گڏ نه ويهو مگر ايماندار سان ۽ ڪاٺو نه ڪا ڍاڍو مگر پريهڻ ڪي. مستند. بي دين ۽ بد مذهب جي دوستي ۽ ان سان صحبت، ميل جول، الفت ۽ احتلام معزز آهي. ۵۶ ڪنهن ان کي جادو ڇو ۽ ڪنهن شعر ۾ اهي ماڻهو آڻڻ کان محروم رهيا. ان تي الله تعاليٰ محبت ڪريم جن کي تسلي ٿي ۽ سائو مدد جو وعدو فرمايو. جيئن ته آيتي ارشاد ٿئي ٿو. ۵۷ يعني نئين سگهون سان بد نصيبن جڙا هون ۽ مجهول رهيو آهي.

الْمُجْرِمِينَ وَكُنِيَ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا ١١ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
 تَنْجِرُوبَ كَانِي أَهِي هَذِي كَرُوبٌ مَدَدَةٌ بِي وَاسْطِي. مَكَانُزِنِ جِيرَانِي قِي قَرَانِ هَكَ
 لَوْلَا نَزَّلَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ جُمْلَةً وَاحِدَةً ١٢ كَذَلِكَ ١٣ لِنُثَبِّتَ بِهِ
 يَوْمَ يَوْمِ لَا تَوَدُّونَ ١٤ إِيَّانَا الَّذِي قَفِي وَقَفِي لَا تَوَدُّونَ أَهِي جِيرَانِي أَن سَان تَنْهَجِي دَل مَضْبُوطَ كَرُوبِ
 فَوَادِكَ وَرَتَلْنَاهُ تَرْتِيلًا ١٥ وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ
 بِآيَاتِنَا أَنْ يَكُنِي جَعَلِي جَعَلِي بِهَيْبَةٍ أَهِي قُرُونُ كُوبَ مِثَالِ دَائِيْدَ مَكَانَ حَتَّى إِنْ كَانَ بَحْتَرُ بَيَانِ
 بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ١٦ الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَى وُجُوهِهِمْ
 آيَاتِنَا سِي. أَهِي جِيكِي جَعَلِي جِي طَرَفِ هَكَلِيَا وَيَسْتَدِينُ جَعَلِي مَنَهْنِ يَرِ أَهْنِ جِي جَاءَ
 إِلَى جَهَنَّمَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ١٧ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى
 سِيكَانَ بُرِّي وَلَا إِي أَهِي سِيكَانَ وَدِيكَ كَمَرَاه. بِ بِيَشِيكَ إِيكَانَ مَوْسَى كِي كِتَابَ عَطَا نَرْمَاوِي
 الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ١٨ فَقُلْنَا أَذْهَبَا إِلَى
 أَنْ جِي يَاءَ هَارُونَ كِي وَزِيرَ كِيو. يَوْمَ إِيكَانَ فَرْمَاوِي تَوَهَانِ بِيئِي وَجِيوَانَ قَوْمِي جِي طَرَفِ جَعَلِي إِيكَانَ جِي آيَتِنِ
 الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَذُوقْهُمْ تَذْمِيلًا ١٩ وَقَوْمُ نُوحٍ
 كِي كُورُوسَ جَعَلِي يَوْمَ إِيكَانَ أَهْنِ كِي تَبَاهُ كَرِي هَلَاكَ كَرِي جِي جِي وَنَحْ جِي قَوْمِ كِي تَلَا جَعَلِي أَهْنِ رَسُولِنِ كِي
 لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً ٢٠ وَأَعْتَدْنَا
 لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ٢١ وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا
 تَارِكِي كَرِي أَهِي. بِ عَادَ وَ ثَمُودَ وَلَا يَكُوهَ وَارِنِ كِي وَلَا بِ أَهْنِ جِي وَجَ مَرِ
 بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ٢٢ وَلَا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَلَا تَبَرَّاتُ تَشِيرًا ٢٣
 كَهَيْئَتِي قَوْمُونَ. وَلَا بِ إِيكَانَ مَمُورِنِ جِي وَاسْطِي مِثَالِ يَأْفَرْمَايَا وَنَ بِ مَمُورِنِ كِي تَبَاهُ كَرِي مَتَاوِي. بِ
 وَلَقَدْ آتَيْنَا عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أَمْطَرْنَا مَطَرًا سَوِيًّا ٢٤ أَفَلَمْ يَكُونُوا
 أَهِي ضَرُوبًا أَهِي بِ كَرُونِ كَانِ لَكُمَا أَهْنِ جَعَلِي بَدْتَرِنِ بَرَسَاتِ تِي هَمِي وَكَ يَوْمَ جِي أَهْنِ إِيكَانَ كِي نَهْ
 يَرُدُّنَهَا إِلَيْنَا ٢٥ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ٢٦ وَإِذَا رَأَوْكَ أَنْ يَنْجُو وَكَانَ
 دُورُ هَوَاكَ بَلْ كَانِ أَهْنِ كِي جِي وَتِي أَهْنِ جِي أَمِيدِي دَهْمِي بِكَ جَعَلِي تَرَكِي دَسَنَ ثَمَاتِ تَرَكِي نَتُولِي جَوْنَشَانِ

منزل ٣

٥٨ جِيئَن تَوَرِيَت، انجيل: منبر برمان هر هك كتاب مكممل نازل تيرهر.
 كان من جواهر اعراض بل كل نغزل في مقصد آهي: جيرة قرآن كير مجزوء.
 اعجاز وار هجره رحال هر هك جعفر آهي، توري هك في يري نازل تير يا آهستي
 آهستي، بلك آهستي آهستي نازل فرمائ يري ان جعاز، جواجا به كامل اظهار
 آهي، چوت جذهن هك آيت نازل تير في عهد مقرر كي وني في خلق جوان جِي مِثَل
 يثا مِثَل كان عاجز تير ظاهر تير، يري آيت نازل تير، اهري طرح ان جواجا جان
 ظاهر تير. اهري طرح بر آيت تير كي كري قرآن كير نازل تير وهر وهر وهر
 گه تير ان جِي مِثالي في خلق جِي عاجز ي ظاهر تير دي. مطلب ذكاف جيران
 صرف اجاوي في معني آهي. آيت مر الله تعالى آهستي آهستي نازل فرمائ جِي حِڪْمَتِ
 ظاهر فرمائ تير. ٥٩ في پيام جِي سلسلي جاري رهز سان توهان جي دل مبارک
 کي تکين ٿيندي رهي ۽ کانفرن کي هر هک مرقعي تي جواب ملندا رهن. ان کان سواءِ
 هي بداند و آهي تان جوياد ڪرڻ سولو ۽ آسان ٿئي.

٦٠ جبرئيل جي نڀان سان قرآن ورتورو. ويهن يا تويهن سالن جي مدت ميلا
 هي معني آهي تان آيت کان پوءِ آيت آهستي آهستي نازل فرمائ ۽ ڪن چيوت
 الله تعالى ان سان کي قرآن مير آهستي آهستي اطمينان سان پڙهڻ ۽ قرآن شريف کي چڱي
 طرح سان اڌ ڪرڻ جو حڪم فرمايو، جِيئن پي آيت مير شاد تير ورتل القرآن تير
 ٦١ يعني مشرڪ توهان جي دين خلاف يا توهان جي بيت ماعتراض ڪرڻ وارو ڪر سولائشي
 مڪري گهندا. ٦٢ حديث شريف ميري آهي تان مائهو قات جِي تيرهن تن طريقن تي آتا يا
 ويندا. هڪ ٽول سوارين تي، هڪ ٽول پيادل ۽ هڪ ٽول مهنڀن پر گهلبو. عرض ڪيو
 ويو يا محبوب رسول الله صلى الله تعالى عليه واله وسلم! اهي مهنڀن پري ڪي هلندا
 پاڻ فرمايو تون جِيئن پيرن تي هلاين آهي، سوئي مهنڀن پري هلائيندو (الله)، ٦٣
 يعني نون جي قوم جي طرف، اهري طرح اهي تير سگهرا آهن جي طرف ويا ۽ انهن کي خدا
 پاڪ جو خوف ٿياريائون ۽ پنهنجي رسالت جي تبليغ ڪيائون، پر انهن بد بختن انهن سگهرا
 کي ڪوڙو ڪيو. ٦٤ به هلاڪ ڪري ڇڏيوسي، ٦٥ يعني حضرت نوح ۽ حضرت
 اديس کي ۽ حضرت شيث کي يا هي ڳالهه آهي ته هڪ رسول جي تڪذيب سمورن
 رسولن جي تڪذيب آهي. پوءِ جڏهن انهن حضرت نوح کي ڪوڙو ڪيو ۽ ڪيترائي
 کي ڪوڙو ڪيو. ٦٦ ٻين جي لاءِ عبرت ٿين. ٦٧ عاده حضرت هود
 عليه السلام جي قوم ۽ شهر حضرت صالح عليه السلام جي قوم انهن ٻنهي قومن کي
 به هلاڪ ڪيوسي. ٦٨ اها حضرت شعيب عليه السلام جي قوم هئي، جيڪي
 پستي ڪندا هئا، الله تعالى انهن جي طرف حضرت شعيب عليه السلام کي موڪليو.
 پاڻ انهن کي اسلام جي دعوت ڏنائين، پر انهن سرڪشي ڪئي، حضرت شعيب

عليه السلام جي تڪذيب ڪيائون ۽ کيس تڪليف ڏنائون. انهن ماڻهن جا گهر ڪوهن جي چوٽي تي هئا. الله تعالى انهن کي هلاڪ ڪيو ۽ اها سموري قوم پنهنجن گهرن ۽ ان ڪوه سان گڏ ڊوڙي ويئي. ان کان سواءِ
 ٦٩ يعني عاد ۽ ثمود جي قوم ۽ ڪوه وارن جي وچ ۾ گهڻيون امتون آهن، جن کي نين سگهرا جي تڪذيب ڪرڻ جي سبب کان الله تعالى هلاڪ ڪيو. ٧٠ ۽ حجوتون تان ڪريون ۽ انهن مان ڪنهن کي به ڊيڊ
 کان سواءِ هلاڪ ڪيائين. ٧١ يعني مڪي جا ڪافر پنهنجن رايارن پرشاور جرسفر ڪندي هري پري. ٧٢ ان ڳوٺ مان هر آدمي رهي، جيڪو لوط جي قوم جي پنجن ڳوٺن ۾ سڀني کان وڏو ڳوٺ هو. انهن
 ڳوٺن ۾ هڪ سڀني کان ننڍي ڳوٺ جا ماڻهو ان خبيث بدڪاري جا عامل ڏهئا، جنهن ۾ باقي چئن ڳوٺن جا ماڻهو مبتلا هئا. انهيءَ ڪري انهن چوٽڪار لڌو ۽ اهي چار ڳوٺ پنهنجي بد عملن جي ڪري آسمان
 مان پٿر وسائي هلاڪ ڪيا ويا. ٧٣ جبرعت حاصل ڪن ۽ ايمان آڻڻ. ٧٤ يعني مرڻ کان پوءِ جيئري ٿيڻ جا قائل ڏهئا، جواڻن کي آخرت جي ثواب ۽ عذاب جي ڀڄڻ هجي ها.

۱۳۴ تڙي مان هتي سچ مُراد آهي. ۱۳۵ جوانن ۽ هڪ کان پوءِ ٻيا جي ٿو ٻه جن وقتا مقام تي ٿي جو تنهن جو عمل رات يا ڏينهن مان ڪنهن هڪ بمقام تي وڃي ته ٻئي ياد اڪري، ايئن ئي حضرت ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنهما فرمايو ۽ رکعت ۾ ڏينهن جو هڪ ٻئي کان پوءِ اچڻ ۽ قائم مقام هجڻ الله تعالیٰ جي قدرت ۽ حڪمت جو دليل آهي. ۱۳۶ اطمینان ۽ وقار هوندو ۽ نرڙي شان سان، دستڪبر واري طريقي تي چيلون کڙڪائيندي، پير کي نه وساي هندي محبي متڪبر جو طريقو آهي ۽ شروعات ان کي منع فرمايو. ۱۳۷ ۽ ڪونه پسنديد هڪلوي يا سهروءِ ياداب ۽ تهذيب جي خلاف ڳالهه چون ٿا. ۱۳۸ هي مارتاڪ جو سوال آهي يعني جاهالن سان جھيڙي ڪرڻ کان پاسو ڪرڻ تايا هي معنيٰ آهي ته آخر تي ڳالهه چرڻ ٿا، جيڪا درست هجي ۽ ان ۾ تڪليف ۽ گناهه کان سالو رهڻ. حسن بصري فرمايو هي ڏانهن ٻانهن جي ڏينهن جو حال آهي ۽ انهن جي رات جو بيان اڳتي اچي ٿو، مُراد هي آهي ڏانهن جي مجلسي زندگي ۽ خلق سان معاملو اهڙو پاڪ آهي ۽ انهن جي خنوت جي زندگي ۽ حق سان رابطو آهي، جيڪو ڳالهه بيان فرمايو وڃي ٿو. ۱۳۹ يعني نماز عبادت ۾ ريشب ميداري ڪن ٿا ۽ رات ۾ پنهنجي رب جي عبادت ۾ گذارين ٿا ۽ الله تبارڪ و تعالى پنهنجي ڪورسان ٿوري عبادت وارن کي به شب بیداري جو ثواب عطا فرماي ٿو. حضرت ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنهما فرمايو ته جنهن شخص عشاءَ کان پوءِ ٻه رڪعتن يا زيارده نقل پڙهيا، اهرشب بيداري ڪرڻ وارن ۾ شامل آهن. مسلم شريف ۾ حضرت عثمان غني رضی اللہ تعالیٰ عنه کان روايت ٿيل آهي ته جنهن شخص عشاءَ جي نماز جماعت سان ادا ڪئي، ان ڏرت جي تيا مرحو ثواب لڌو ۽ جنهن شخص فجر جي نماز به جماعت سان ادا ڪئي، اهرساري رات جي عبادت ڪرڻ واري جي مثل آهي. ۱۴۰ يعني لازم، جدا دشمن وارو ذهن آيت ۾ انهن ٻانهن جي شب بيداري به عبادت جي ذڪر فرمائڻ کان پوءِ مستند ذهن دعا جو بيان ڪيائين. هن مان هي اظها المقصد آهي ته اهي گهڻي عبادت جي باوجود الله تعالیٰ خوف رکڻ ٿا ۽ ان جي حضور ۽ عاجزي ڪن ٿا. ۱۴۱ اسراف معصيت ۾ خرچ ڪرڻ کي چون ٿا. هڪ بزرگ چيو ته اسراف ۾ چڱائي ڏاهپي ۽ ٻي بزرگ چيو ته نيڪي ۾ اسراف ئي ڏاهپي ۽ تنگي ڪرڻ هي آهي ته الله تعالیٰ جي مقرري ڪيل حقن جي ادا ڪرڻ ۾ گهٽتائي ڪري. اهڙي حضرت ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنهما فرمايو حديث شريف ۾ آهي ته محبوب سيد عالم صلوات الله تعالیٰ عليہ وآله وسلم جن فرمايو، جنهن شخص ڪنهن حق کي منع ڪيو، تنهن اقتدار کي ويڇي تنگي ڪئي ۽ جنهن شخص ناحق خرچ ڪيو، تنهن اسراف ڪيو. هنن ائين ٻانهن جي خيڏ ڪرڻ جو حال ذڪر فرمايو وڃي ٿو ته اهي اسراف ۽ اقتدار جي بني خراب طرفن کان بچن ٿا. ۱۴۲ عبدالملڪ

فِيهَا سِرْجًا وَقَرًا مُنِيرًا ۝ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً
نَهْن مَرْدِيئِي رَكِيائِي ۝ ۱۱۴ ۝ چمڪندڙ چنڊ ۽ آهي جنهن رات ۽ ڏينهن جي مٿاڻا رکي ۱۱۴
لَمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ۝ وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ
ان جي واسطي جيڪو ريان ڪرڻ چاهي يا شڪر جو ارادو ڪري ۰ پر حمان جا هي ٻانهن اجيئي
يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هُونَ إِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا
زمين تي آهستي هلندا آهن ۱۱۵ ۝ جڏهن جاهل انهن سان ڳالهائيندا آهن ۱۱۵ ۝ ته چيندا آهن بئس سلام
سَلَامًا ۝ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا ۝ وَالَّذِينَ
۱۱۶ ۝ جيڪي رات گذاريندا آهن پنهنجي رب جي واسطي سجدِي ۽ قِيامِي ۱۱۶ ۝ ۽ اهي جيڪي عرض ڪندا
يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ
آهن اي اسان جاري اسان کان جهنم جو عذاب ٿيڻي ڇڏ ۰ بيشڪ ان جو عذاب ڳڻجي جو گهٽ آهي
عَرَامًا ۝ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا
۱۱۷ ۝ بيشڪ اها نهايت ئي بُري جاءِ آهي رهڻ جي ۽ اهي جڏهن خرچ ڪندا آهن
لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۝ وَالَّذِينَ لَا
۱۱۸ ۝ حد ٿين ۽ ڌنگي ڪن ۱۱۸ ۝ انهن پنهنجي وچ ۾ اعتدال تي رهن ۱۱۸ ۝ ۽ اهي جيڪي الله جا
يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ
گڏ ڪنهن ٻئي معبود تي پڙجيندا آهن ۱۱۹ ۝ ۽ ناحق قتل ڪندا آهن ان ساهي جنهن جي الله حرمت رکي آهي
الْبَاطِلِ وَالْإِيزُونَ ۝ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ۝ يُضْعَفُ
۱۲۰ ۝ ۽ ٻڌڪاري ڪندا آهن ۱۲۰ ۝ جيڪو اهي ڪم ڪري اهو سزا هنڌن وڌايو ويندو ان تي
لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۝ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا ۝ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ
عذاب قيامت جي ڏينهن ۱۲۱ ۝ ۽ انهن ڏين ڏلت سان رهندو ۰ مگر جيڪو توبه ڪري ۱۲۱
وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ
۰ ايمان آڻي ۱۲۲ ۝ ۽ ڇڻڪم ڪري ۱۲۲ ۝ پوءِ اهڙن جي باري ۾ الله چڻڪن سان بدلي ڇڏيندو
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ
۰ الله بخششگر ۽ مهربان آهي ۰ جيڪو توبه ڪري ۽ ڇڻڪم ڪري پوءِ بيشڪ اهو الله جي طرف موٽي

منزل ۴

بن مروان، حضرت عمر بن عبدالعزیز رضی اللہ تعالیٰ عنہ سان پنهنجي نيا ئي جي نڪاح ڪرائڻ وقت خرچ جو تفصيل معلوم ڪري. حضرت عمر بن عبدالعزیز رضی اللہ تعالیٰ عنہ فرمايو نيڪي بہ ٻرين جي وچائي آهي. هر شا مراد هي هئي تہ خرچ مہوچتر و هجڻ نيڪي آهي ۽ اهو اسان بہ اقتدار جي وچ ۾ آهي، جيڪي ٻئي ٻرين آهن. ان مان عبدالملڪ جا ئي ورتو اهوئن آيت جي معنن جي طرف اشارو ڪري ٿو. منهن جو قول آهي تہ ان آيت مہن سڳورن جرڌ ڪري آهي، سي حضور پر نور محبوب سيد عالم صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم جن صاحب ڪرام آهن، جيڪي دلالت ۽ عيش و عشرت جي لاءِ ڪائيد اُھڙا ذخيره مرتبي ۽ عزيت جي جي لاءِ پهريند اُھڙا، بگ روڪڻ، اگھڙو ڪڍڻ، سروي ۽ گرمي جي تڪليف کان بچڻ ايترو انهن جو مقصد هو. ۱۲۲ شرڪ کان آزاد ۽ بيٺل رآھن. ۱۲۳ ۽ ان جو خون صباح ڏکيائين، جيئن تہ مومن ۽ ولھڙي وارو ان ۽ ۱۲۴ سالڪن کان انهن ڪيرن گناهن جي نفي فرمائڻ مہن کان وٺي ۱۲۵ يعني اھو شرڪ جي عذاب مہو نشتائيند و انھن گناهن جو عذاب ان عذاب تي ايجاد يا ڪيو ويندو ۽ ۱۲۶ شرڪ ۽ ڪيرن گناهن کان. ۱۲۷ حضور ۽ محبوب سيد الڪرئين صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم جن تي ۱۲۸ يعني تہ ڪو ڪو پوءِ نيڪي اختيار ڪري. ۱۲۹ يعني ٻئي ڪو ڪان پوءِ نيڪي جي توفيق ڏيئي ڪري ياهي معنيٰ تہ ٻرين کي توبہ سان مٽائيندو ۽ انهن جي جڳهه ايمان ۽ طاعت وغيره نيڪيون ثابت فرمائيندو (مدارڪ). مسام جي حديث ۾ آهي تہ قيامت جي ڏينھن هڪ شخص حاضر ڪيو ويندو. ملائڪ اللہ تعالیٰ جي حڪم سان سندس مخبر گناهه هڪ هڪ ڪري کيس ياد وٺاريندا، اهو ڦار ڪندو ويندو ۽ پنهنجن وڏن گناهن جي پيش ڪرڻ کان ڊڄندو هريندو. ان کان پوءِ چيس ويندو تہ هر هڪ ٻئي مخصوص توکي نيڪي ڏني وئي. اهو بيان زورماڻي محبوب سيد عالم صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم جن کي اللہ تعالیٰ جي بنده وٺاري ۽ ان جي ڪرم جي شان تي خوشي تي ۽ چهره اقتداس تي خوشي کان تبسم حاشان ظاهر ٿيا.

إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ۝ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّبُرًا وَإِذَا أُمِرُوا بِاللَّغْوِ

جئین مرتو گه بوهن ۽ جيڪي ڪوڙي شاهدي ڏنائين ۽ ڪڏهن بهروگي وٽان لنگهندا آهن ته پنهنجي عزت

مَرُّوا كِرَامًا ۝ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا

سڀاڻي لنگهي ويندا آهن. ۱۳۱ ۽ اهي جو جڏهن انهن کي سندن رب جي آيتن ياد ڏيارين ۽ جن تڏهن تي ۱۳۲ ٻهرا

صُمًّا وَعُمُيًّا ۝ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا

انڌا ٿي ڪري ڪنڊا آهن ۱۳۳ ۽ اهي جيڪي عرض ڪندا آهن ته اهي اسان جا رب اسان کي ڏي اسان جي زالن

وَذُرِّيتَنَا فِرَّةً أَعْيُنَ ۝ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ۝ أُولَٰئِكَ

۽ اسان جي اولاد مان اکين جي ٽنڊا ٿي ۱۳۴ ۽ اسان کي پرهيزگارن جو اڳواڻ بناو ۱۳۵ انهن کي جنت جو سڀ کان

يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا ۝

اچو بالا خانن انعام ملند و سندن صبر جي بدلي ۽ اتي سندن استقبال ٿيند و ڪيڪار ۽ سلام سان ۱۳۶.

خَلِيدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝ قُلْ مَا يَعْبَأُ

سداين ان ميرهندا ڪهڙي ڏسني رهڻ ۽ ٽڪڻ جي جاءِ آهي. تون فرماو ۱۳۷ ته ان جي ڪا اهميت ڪاڌ

بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دَعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَاقًا ۝

آهي منهنجي رب ته جيڪڏهن توهان جي پوڄا ڪري پوءِ توهان ڪوڙو چيو ۱۳۸ ۽ اجهون ٿي واهو عذاب جيڪي جهڙي رهند و ۱۳۹

سُورَةُ الشُّعَرَاءِ ۝ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

سوره شعراء جي ۲۴ آيتن تي سورة: الله نهايت معرني باجھاري جي نالي تان (شروع) ۱۴۰ ۽ ستاويھ آيتون يا رهن رڪع آهن

طَسَمَ ۝ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۝ لَعَلَّكَ بَآخِرَ نَفْسِكَ آثَرًا

هي آيتون آهن روشن ڪتاب جون. ۱۴۱ ۽ تان تون پاڻ کي قربان ڪري ويهين انهن جي

يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ۝ إِنْ تَنْتَهِزْ لِعَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ

ايمان نه آسڻ جي ڌڪ مڙجيڪڏهن اسان چاهين ته آسمان کان انهن تي ڪا نشاني لاهيون ۽ انهن جا اڇا اڇا ڳاڙ

أَعْنَاهُمْ لَهَا خِطْبَعِينَ ۝ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّنَ الرَّحْمَنِ مُخَدَّ

سندس درگاهه ۽ جهمي ۽ جن. ۱۴۲ ۽ ڏي اچي رحمن جي طرف کان انهن وٽ ڪابه نصيحت

إِلَّا كَانُوا عَنَدُ مَعْصِيَةٍ ۝ فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَهْوَاؤُهُمْ

مگر ان کان منهن ڦيرائڻ. ۱۴۳ ۽ پوءِ بيشڪ انهن ڪوڙو چيو اجهو انهن تي اچن ٿيون سندن

منزل ۵

۱۳۰ ۽ ڪوڙن جي مجلس کان الڳ رهن ٿا ۽ انهن سان ميل جول نه ڏنارن.

۱۳۱ ۽ پنهنجي پاڻ کي لڙند ۽ باطل ملوث نه ڏٺائين ڏين. اهڙين مجلسن کان منهن مڙهين ٿا.

۱۳۲ غفلت جي طريقي سان.

۱۳۳ چوڻهه سوچن ۽ ڏسجهن ۽ بلڪ هوش سان ٻڌڻ ٿا ۽ بصيرت جي اکين سان ڏسن ٿا ۽ ان نصيحت مان نصيحت قبل ڪن ٿا ۽ فائدو حاصل ڪن ٿا ۽ انهن آيتن تي فرمانبردار ڪن ٿا.

۱۳۴ يعني زحمت ۽ سُرور ۽ مڙهي آهي ته اسان کي گهر واريون ۽ اولاد نيڪ صلہ پرهيزگارن عطا فرماو ۽ جو انهن جا سڀئي عمل ۽ انهن جي اطاعت خدا ۽ اطاعت رسول ڏسي ڪري اسان جون اکيون ٽنڊا ٿين ۽ دليون خوش ٿين.

۱۳۵ يعني اسان کي اهڙو پرهيزگار ۽ اهڙو عابد ۽ خدا پرست فرماو ۽ جو اسان پرهيزگارن جي اڳواڻي جي قابل ٿيون ۽ انهي ڪمن ۽ اسان جي پيروي ڪن.

۱۳۶ ڪن مفسرن فرمايو ته هن ۾ دليل آهي ته ماڻهو کي ديني اڳواڻي ۽ سرور کي جي رغبت ۽ طلب ڪرڻ گهرجي. هنن آيتن ۾ الله تعاليٰ پنهنجن صالح ماڻهن جي

۱۳۷ ۽ مفسرن ڏکڻ فرمايو ته ان پوءِ سندن جزا ڏکڻ فرمائي وڃي ٿي.

۱۳۸ ۽ ۱۳۹ ملائڪه نصيحت ۽ تسليم سان انهن جي عزت ڪندا يا الله عزوجل انهن جي طرف سلام موڪليند و.

۱۴۰ اي محبوس سيد الانبياء صلي الله تعاليٰ عليه و آله و سلم جن مڪي وارن کي ته.

۱۴۱ ۽ منهنجي رسول ۽ منهنجي ڪتاب کي.

۱۴۲ يعني عذاب دائر ۽ هلاڪت لاشعري ۽ ۱۴۳

۱۴۴ سورة شعراء مڪي آهي پر ٻين چئن آيتن کان سواءِ ۽ جيڪي الشعراء پڻ ڪنهن کان شروع ٿين ٿيون. هن سورت ۾ يارهن رڪع ۽ ۲۶ سؤ ستاويھ

آيتون. هڪ هزار ۲۶ سؤ اٺاڻسي ڪلما ۽ پنج هزار پنج سؤ چاليهه حرف آهن.

۱۴۵ يعني قرآن پاڪ جون ۶۰ جنهن جو اهڃاڻ ظاهر آهي ۽ جيڪو حق کي باطل کان ممتاز ڪرڻ وارو آهي هن کان پوءِ محبوس سيد عالم صلي الله تعاليٰ

عليه و آله و سلم جن کي رحمت ۽ ڪرم جي ڪري خطاب ٿي ٿو.

۱۴۶ جڏهن مڪي وارن ايمان نه آندو ۽ انهن محبوس سيد عالم صلي الله تعاليٰ

عليه و آله و سلم جن جي تڪذيب ڪئي ته محبوس ڪريم صلي الله تعاليٰ عليه و آله و سلم جن تي انهن جي محرومي تمام گهري ٿي. ان تي الله تعاليٰ هي آيت نازل فرمائي

ته توهان ايترو ضم نه ڪريو.

۱۴۷ ۽ ڪو معصيت ۽ نافرماني سان ڪندا نه ٿي سگهي. ۱۴۸ يعني هر گهرجي انهن جو ڪفر و ڏند وڃي ٿو ته جيڪا نصيحت ۽ ڌڪ ۽ جيڪو وڃي نازل ٿئي ٿو. اهي ان جو انڪار ڪندا هلندا وڃن ٿا.

الرَّسُلِينَ ① وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيْ أَنْ عَبَدْتَ بَنِي
 بَنِمِرُونَ مَان كَيَا بِن ٥ هي كاهن ياني آهي جنهن جو تون مون تي احسان ٿو ڄاڻايين جو تون غلام بنائي رکيو آهي
 إِسْرَآئِيلَ ② قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ③ قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ
 بني اسرائيل کي ٢٠ فرعون چيو ۽ سموري جهان جو رب ڇا آهي ۽ ڪلا ۽ موسيٰ فرمايو رب آسمان ۽ زمين جو
 وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ ④ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا
 ۽ جو ڪجهه انهن جي وچ ۾ آهي جيڪڏهن توهان کي يقين هجي ۽ ڏاڻا پنهنجي آس پاس وارن کي ڇا پڇايين ڇا توهان
 تَسْمَعُونَ ⑤ قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ⑥ قَالَ إِنَّ
 غور سان ٻڌو ڏٺا ۽ ڏاڻا موسيٰ فرمايو توهان جو رب ۽ توهان جي اڳين ابن ڌاڻن جو رب ڇا آهي ڇا توهان
 رَسُولُكَ الَّذِي أَسْلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ⑦ قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ
 جو هي رسول جيڪو توهان جي طرف موڪليو ويو آهي ضرور عقل ڏٺو رکي ۽ ڏٺو رکي فرمايو رب اوڀر ۽ اولهه جو
 وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ⑧ قَالَ لِمَنِ اتَّخَذَتْ
 ۽ جو ڪجهه انهن جي وچ ۾ آهي جيڪڏهن توهان کي سمجهه هجي ۽ ڏاڻا پڇيائين جيڪڏهن ترمون کان سواءِ
 إِلَهًا غَيْرِي لَأَجْعَلَ لَكَ مِنَ السَّجُونِ ⑨ قَالَ أَوْ لَوْ جِئْتُكَ
 ڪنهن ٻئي کي خدا نه هوندو تون کي قيد ڪندس ۽ ڏاڻا فرمايائين ڇا جيتوڻيڪ مان تيرت ڪاروش شئي
 بِشَيْءٍ مُّبِينٍ ⑩ قَالَ فَأْتِ بِآيَةٍ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِينَ ⑪
 آڻيان ۽ ڏاڻا ۰ چيائين پوءِ آڻ جيڪڏهن تون سچو آهين
 فَأَتَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ⑫ وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا
 پوءِ موسيٰ پنهنجي لٽ ڦٽي ڪئي تڏهن اها چٽو ٺاڳ ٿي ويو ۽ ۲۱ ۽ پنهنجو هٿ ۲۲ ڪڍي ڀاسي ۽ اهو
 هِيَ بَيْضَاءُ لِلظُّلُمِ ⑬ قَالَ لِلْمَلِكِ حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا السَّحَرُ
 ڏسندڙن کي چمڪندڙ نظر آيو ۽ ڏاڻا چيائين پنهنجي آس پاس جي سڙان کي تڏهينڪ هي سياڻو جادوگر
 عَلَيْهِ ⑭ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِ ⑮ فَمَاذَا
 آهي توهان کي توهان جي ملڪ مان ڪڍڻ ڇاهي ٿو پنهنجي جادو جي زور سان تڏهن توهان جي ڇا
 تَأْمُرُونَ ⑯ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ⑰
 صلاح آهي ۽ ڏاڻا انهن چيو هن کي ۽ سندس ڀاءُ کي رهائي ڇڏ ۽ شهرن ۾ موڪل ڪندڙن کي ۰

منزل ٥

٢٢ يعني ان ۾ تنهنجو ڪهڙو احسان آهي، جوتون منهنجي تربيت ڪئي ۽ نبي
 مريدن کي رکي، ڪا رايي، پهرائي ۽ ڇو ۰ تون منهنجي پنهنجي جواهر تي سبب هو
 ترجمي اسرائيل کي غلام ڪيو انهن جي اولاد کي قتل ڪيو. هي تنهنجو ڌو
 ظلم ان جو سبب ٿيو ۽ منهنجا والدين منهنجي پرورش ۽ ذڪري سگهيا ۽ مون کي
 ديو ۽ اڃا لڳ ڀڳ تي مجبور ٿيا ۽ ڏاڻا پوءِ تون ايئن ڏڪرين ها تان پنهنجي
 والدين وٽ رهان ها. انهي ڪري اها ڳالهه ان قابل آهي ڇا جو ان جو خا
 ڇا ڏاڻا ليو ويو، فرعون حضرت موسيٰ عليه السلام جي ان تقرير کان لاجر
 ٿيو ۽ ان ڳالهه جو رخ تبديل ڪيو ۽ اهو گفتار ڇڏي ٻي ڳالهه شروع ڪيائين.
 ۽ ڏاڻا جنهنجو تون پاڻ کي رسول ٻڌايين ٿو، ۽ ڏاڻا يعني جيڪڏهن توهان شين
 کي دليل سان ڇاڻي ٿو جي صلاحيت رکي ٿا تڏهين توهان شين جي پيدائش ان جي ڇوڏ
 جو ڪافي دليل آهي، اڻڻا ان علم کي چوندا آهن، جيڪو دليل سان حاصل
 ٿئي، انهيءَ ڪري الله تعاليٰ جي شان ۾ مومن ۽ ڌو چيو ويو، ۽ ڏاڻا ان وقت
 سندس چوڌاري سندس قوم جي شريفن مان پنج سؤ شخص زير پرسان
 سيگاريل سڪري ڪرين تي ويٺل هئا، انهن کي فرعون جو هي چوڻ ڇڏي
 توهان غور سان ڏٺو ۽ هن معنيٰ کان هوندو آهي زمين کي قديم سمجهندا آهن
 ۽ ان جي حديث جا انڪاري هئا، مطلب هي هوندو جڏهن اهي شين قديم آهن
 تڏهين انهن جي لاءِ رجي ڪهڙي حاجت، هاڻي حضرت موسيٰ عليه السلام
 انهن شين سان دليل پيش ڪرڻ گهريون جن جو حد وٽ ۽ جن جي فنا مشاهدي
 ۾ اچي چڪي آهي، ۽ ڏاڻا يعني جيڪڏهن توهان ٻين شين سان دليل نٿا
 وٺي سگهيو تڏهين خود توهان جي نفس سان دليل پيش ڪريو جي ٿو پنهنجو
 پاڻ کي ڇا ڏاڻا، پيدا ٿيا آهن، پنهنجن ابن ڌاڻن کي ڇا ڏاڻا ٿا ڇا وڃي ڏاڻا، پوءِ
 پنهنجي پيدائش سان ۽ انهن جي فاسان پيدا ڪرڻ ۽ فنا ڪرڻ واري جي ڇوڏ
 ۴ ۽ ڏاڻا ٿي ويا. ۽ ڏاڻا فرعون اهو هن ڪري چيو اهو پاڻ کان سواءِ ڪنهن
 معبود جي وجود جو ثبوت ڏهوءَ جيڪو ان جي معبود هجڻ جا اعتقاد ڏيکي
 ان کي عقل کان خارج چونڊو هو ۽ حقيقت ۾ اهو ئي قسم جي فڪر نماجن جي
 وقت ماڻهو جي زبان تي ايندي آهي، پر حضرت موسيٰ عليه السلام هدايت ۽
 ارشاد جي فرض کي پوري طريقي سان ادا ڪيو ۽ ان جي ان سموري ۽ معنيٰ ڳڻيو
 جي باوجود وري ڏيکي بيان جي طرف متوجھ ٿيو، ۽ ڏاڻا چوڻ ۽ ڏاڻا سچ جو
 اڀرڻ ۽ اولهه ۾ غروب ٿيڻ ۽ سال جي فصالن ۾ هڪ مقرر حساب تي هلڻ ۽ هون
 برساتن وغيره جا نظام اهي سڀ ان جي وجود ۽ قدرت تي دلالت ڪن ٿا.

٢٣ هاڻي فرعون حيران ٿي ويو ۽ قدر رٿر الاهي جي نشان جي انڪار جي وقت
 باقي رهجي ۽ ڪو جواب ان کان نهي ڏسڻو ٿيو ۽ ٢٤ فرعون جو تقيد، قتل کان به بد تر هو. ان جو جيل خان سوڙهو هو ۽ اونداهو اوندو ڪندو هو. ان ۾ اڃا لڳ ڀڳ ٿر ايندو هو ۽
 ڪجهه ڏسڻ ۾ ۰ جيڪو منهنجي رسالت جو دليل هجي. ان مان مراد معجزو آهي. ان تي فرعون، ۲٥ لڏ ناڳ ٿي آسمان جي طرف هڪ ميل جيترو اڏيو وري لهي فرعون جي طرف مترجه ٿيو ۽ چوڻ لڳو
 اي موسيٰ مون کي حڪم فرمايو جيڪو گهرو فرعون گهرايو ويو ۽ چيائين ان جو قسم جنهن توکي رسول بنايو هن کي پڪ ٿيو. حضرت موسيٰ عليه السلام ان کي هٿ مبارڪ ۾ ورتو ته پهرين وانگر لڏ ٿي
 ويو. فرعون چوڻ لڳو ان کڻو ۽ ڪو به معجزو آهي. پاڻ فرمايائين هاڻي ان کي ڏيڏيضا اچو هڪ ڏيکيا ٿيائين. ۲٦ گريبان ۾ وجهي، ۲٧ ان مان سج جهڙا اشعا ظاهر ٿيا ۽ چوڻ ٿا ان زماني ۾ جادو
 جو گهڻو رواج هو ان ڪري فرعون خيال ڪيو ته اها ڳالهه هلي ويندي ۽ سندس قوم جا ماڻهو ان ڏيکي ۾ اچي حضرت موسيٰ عليه السلام کان جدا ٿي ويندا ۽ سندس ڳالهه قبول ڏڪندا.

يَا تَوَكَّلْ بِكُلِّ سَخِرَ عَلِيمٍ ۝ فَجَمْعَ السَّحَرَةِ لِبَيْقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ۝
 جواهي توتوت وفي اچن هوسيا جي جادوگر کي ۱۹ پوءِ گڏڪاريا جادوگر هڪ مقرر ٿيڻهن جي واعد ي تي ۲۰
 وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ۝ لَعَلَّكُمْ أَنْتُمْ السَّحَرَةُ ۝
 ۱۹ ماڻهن کي چيو ويو اچا توهان گڏ ٿيندؤ ۲۰ شايد اسان انهن جادوگرن جي في پيروي
 إِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ۝ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ
 ۲۱ ڪريون جيڪڏهن اهي غالب آچن. ۲۲ پوءِ جڏهن جادوگر آيا ته فرعون کي چيائون
 أَيْنَ لَنَا لَاجِرٌ إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ۝ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا
 ۲۳ چاسان کي ڪا مزدوري ملندي جيڪڏهن غالب اچون. چيائين هاڻو ۲۴ ان وقت توهان مهنگا
 لَبِنَ الْمُقَرَّبِينَ ۝ قَالَ لَهُمُ مُوسَى الْقَوْمَا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ۝
 ويجهڙا ۲۵ ويندؤ ۲۶ موسيٰ انهن کي فرمايو ڇا ڪري جيڪي توهان کي سنڌو آهي ۲۷
 فَالْقَوْمَا جِبَالَهُمْ وَعَصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ
 ۲۸ پوءِ انهن پنهنجون رسيون ۲۹ لٽيون ڦٽي ڪيون ۳۰ پڇيائون فرعون جي عزت ڇڏي ۳۱ بشڪ ڪاميابي اسان جي في
 الْغَالِبُونَ ۝ فَالْقَىٰ مُوسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا
 ۳۲ آهي ۳۳ پوءِ موسيٰ پنهنجي لٽ ڦٽي ڪئي تڏهن اها انهن جي بنوتن کي گهي وئي. ۳۴
 يَأْفُكُونَ ۝ فَالْقَىٰ السَّحَرَةُ سَجْدِينَ ۝ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝
 پوءِ سجدتي ۳۵ ڪري پيا. جادوگرن چيو اسان ايمان آندو ان جيڪو سموري جهان جو رب آهي. جيڪو
 رَبِّ مُوسَىٰ وَهَارُونَ ۝ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ
 ۳۶ موسيٰ ۳۷ ۳۸ هارون جو رب آهي. فرعون چيو اچا توهان ان في ايمان آندو هن کان اڳ جو اڃا توهان کي اجازت ڏيان
 لَكِيذِكُمُ الَّذِي عَلَيْكُمْ السَّحَرُ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝ لَا قُطْعَنَ
 ۳۹ ۴۰ ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰
 ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰
 ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰
 ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰
 ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰
 ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

منزل ۵

۱۹ جيڪي جادو جي علم ۱۹ انهن جي قول مطابق حضرت موسيٰ عليه
 السلام کان وڌيڪ هجن ۲۰ اهي ماڻهو پنهنجي جادو سان حضرت موسيٰ عليه
 السلام جي معجزن جو مقابلو ڪن ٿا جيئن حضرت موسيٰ عليه السلام جي لاجبت
 باقي ٿا رهي ۲۱ فرعون کي هن چوڻ جو مقصد ملي وڃي ٿا اهي ڪم جادو سان
 ۲۲ ۲۳ ۲۴ ۲۵ ۲۶ ۲۷ ۲۸ ۲۹ ۳۰ ۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴ ۳۵ ۳۶ ۳۷ ۳۸ ۳۹ ۴۰
 ۴۱ ۴۲ ۴۳ ۴۴ ۴۵ ۴۶ ۴۷ ۴۸ ۴۹ ۵۰ ۵۱ ۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰
 ۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴ ۶۵ ۶۶ ۶۷ ۶۸ ۶۹ ۷۰ ۷۱ ۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷ ۷۸ ۷۹ ۸۰
 ۸۱ ۸۲ ۸۳ ۸۴ ۸۵ ۸۶ ۸۷ ۸۸ ۸۹ ۹۰ ۹۱ ۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

۵۲ ايمان سان گڏ ۳۰ اسان کي الله تعاليٰ کان رحمت جي اميد آهي.

رَبَّنَا خَلِّصْنَا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ٥١ وَأَوْحِنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ

بخشي چڙهي ان تي جو اسان سڀني کان پهريائين ايمان آندو ۽ اسان موسيٰ کي وحي موڪليو ته رات و رات

أَنْ أَسْرِعَ بَادِيَ إِلَيْكُمْ مُّتَّبِعُونَ ٥٢ فَأَرْسَلْ فِرْعَوْنَ فِي الْمَدَائِنِ

منهنجي ٻانهن کي ۽ ويٺو نڪريشڪ توهان جو پيڇو ٿيندو ۽ ۵۲ پوءِ فرعون شهر ۾ گڏ ڪرڻ وارا

حَشِرِينَ ٥٣ إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ٥٤ وَ إِنْهُمْ

موڪليا، ۵۳ ته بيشڪهي هڪ ٿوري جماعت آهن. ۽ بيشڪهي اسان سمورن جي دل

لَنَا لَغَآئِظُونَ ٥٥ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَازِرُونَ ٥٦ فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ

سازن ۽ ۵۵ اسان بيشڪهي سمورا هوشيار آهيون ۽ ۵۶ پوءِ اسان انهن کي وٺي ٻامڪڍيو باغن

جَدَّتْ وَعَيُونٌ ٥٧ وَكُنُوزٌ وَمَقَامٌ كَرِيمٌ ٥٨ كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا

۽ چشمن مان. ۽ خزانن ۽ عهدي جاين مان. اسان ائين ئي ڪيو ۽ انهن جو وارث ڪري چڙيو

بَنِي إِسْرَآءِيلَ ٥٩ فَاتَّبَعُوهُمْ فُشْرَقِينَ ٦٠ فَلَمَّا تَرَاءَ الْجَمْعُ قَالَ

بني اسرائيل کي ۵۹ پوءِ فرعون انهن جي پٺيان لڳا سڄا ڀيري پوءِ جڏهن هڪ ٻئي کي آهڻ سامهون ٿيا ٻئي ٽولا ۽

أَصْحَبُ مُوسَىٰ إِنَّكَ لَمُدْرِكُونَ ٦١ قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي

موسيٰ وارن چيو اسان کي ته اچي اهي پهتا ۽ ۶۱ موسيٰ فرمايو ائين نه آهي ۽ بيشڪهي منهنجو رب مون سان گڏ آهي

سَيَهْدِينِ ٦٢ فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَصْرَبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ

اهو اجهو مون کي راهه ڏئي ٿو. پوءِ اسان موسيٰ کي وحي فرمايو ته درياءَ تي پنهنجي لڪ هڻ ۽

فَأَنفَلَقَ فَمَكَانَ كُلِّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ ٦٣ وَأَرْفَعْنَا ثَمَرَهُ

تڏهن درياءَ ڇڙجي پيو ۽ ۶۳ پوءِ هر حصو ۾ ويو جهڙو وڏو ۽ ٻه ڀاڱا ۽ ۶۴ اسان اتي ويجهو ڪندڙن ۽ ٻين کي

الْآخَرِينَ ٦٥ وَ أَجْمَعْنَا مُوسَىٰ وَ مَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ ٦٦

۶۵. ۽ اسان ٻجائي ورتو موسيٰ ۽ ان جي ساٿ وارن کي ۶۶. پوءِ

ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْآخَرِينَ ٦٧ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً ٦٨ وَمَا كَانُوا أَكْثَرَهُمْ

ٻين کي ٻوڙي چڙهي ۶۷ بيشڪهي ان ۾ ضرور نشاني آهي ته ۽ انهن ۾ گهڻا مسلمان

مُؤْمِنِينَ ٦٩ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ٧٠ وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ

دھما. ۶۹ ۽ بيشڪهي توهان جو رب اهو ئي عزت وارو ۽ مهربان آهي. ۷۰ ۽ انهن کي پڙهي ٻڌا ۽ ابراهيم جي خبر

۵ منزل

۵۳ فرعون جي رعيت مان يا ان ميت

جي حاضرين مان هن واقعي کان پوءِ حضرت

موسيٰ عليه السلام ڪيترائي سال اتي اٿس

ڌوئي ۽ انهن ماڻهن کي حق جي دعوت

ڏيندو رهيو. پر انهن جي شڪشي وڌندي

وئي. ۵۴ يعني بني اسرائيلن کي مصر ۾.

۵۵ فرعون ۽ سندس لشڪر سڄو ڪڍا

۽ توهان جي پوين درياءَ ۾ داخل ٿيندا. اٿس

توهان کي چيئون ڪارو ڏيندڙ اسان ۽ انهن کي

پرڏيندڙ اسان. ۵۷ لشڪرن کي گڏ ڪرڻ

جي لاءِ. جڏهن لشڪر گڏ ٿي ويا ته انهن

جي گهڻائي جي مقابلي ۾ بني اسرائيلن جو

تعداد تور ۽ معلوم ٿيڻ لڳو. اهڙي طرح

فرعون، بني اسرائيلن جي متعلق چيو ۽

اسان جي مخالفت ڪري ۽ اسان جي اجازت

کان سواءِ اسان جي سرزمين مان نڪري.

۵۸ تيار آهيون. هتي ايندا آهيون.

۵۹ يعني فرعونين کي ۶۰ فرعون ۽

سندس قوم جي ٻڌڻ کان پوءِ. ۶۱ ۽ انهن

مان هر هڪ هڪ ٻئي کي ڌوئي ۶۲ هائي

اهي اسان تي قابو ٿيندا ته اسان انهن جي

مقابلي جي طاقت رکون ٿا. ۶۳ وري پيوڻ

جي جاءِ آهي. ڇوڙ ڳاڻن درياءَ آهي.

۶۴ الله تعاليٰ جي وٽس ۽ ۶۵ ۽ انهن

آهي. اهڙي حضرت موسيٰ عليه

السلام پنهنجي لک درياءَ ۾ هڻي. ۶۶

۽ ان جا ٻار هن حصا ظاهري ۽ ۶۷

۽ انهن جي وچ ۾ ڀڃڪڙي رستا. ۶۸ يعني

فرعون ۽ فرعونين کي ايتائين چراهي بني

اسرائيلن جي رستن ۾ رهڻ لڳا، جيڪي

انهن جي لاءِ درياءَ ۾ الله تعاليٰ جي قدرت

سان پيدا ٿيا هئا. ۶۹ درياءَ مان

سلامت هجي ۽ ۷۰ يعني فرعون ۽ سندس قوم کي. هن طرح تڏهن سمورل بني اسرائيل درياءَ مان ٻاهر ٿي ويا ۽ سمورل فرعون تي درياءَ ۾ ڀڄي ويا ۽ ڀڄڻ لڳا. اهڙي

سان ماري ويو ۽ معجزن مطابق ٿي ويو ۽ فرعون پنهنجي قوم سميت ٻڏي ويو. ۷۱ الله تعاليٰ جي قدرت تي ۽ حضرت موسيٰ عليه السلام جو معجزو آهي. ۷۲ يعني مصر وارن

۾ مصروف آسندڙ فرعون جي گهر واري ۽ حزن ۽ غم ۾ جنهن کي مؤمن آل فرعون چوندا آهن. اهو پنهنجو ايمان لڪائيندو رهندو هو ۽ فرعون جو رستو هو ۽ ميرن ۽ جنهن حضرت

يوسف عليه السلام جي تپن جو نشان ٻڌايو هو. تڏهن حضرت موسيٰ عليه السلام ان جي تابوت مبارڪ کي درياءَ مان هڪڙي ۷۳ جتان ڪافرن کي ٻوڙي ٿي. انهن کان ٻڌ لو

ورتيو. ۷۴ ۽ اٽڪل مؤمنن تي، جن کي ٻڌڻ کان چوڻ ڪارو ڏٺائين.

ابراهيم (١٥) اذ قال لبيبه وقومه فاتبعون (١٦) قالوا نعبد

١٥. جڏهن ان پنهنجي پيءُ ۽ پنهنجي قوم کي فرمايو ته ان چاڻا پوڄو ڪ. چيائون اسان ستن جي پوڄا

اصناما فنظروا لهما عكفين (١٧) قال هل يسمعونكم اذ تدعون (١٨)

ڪريون تايو انهن جي آڏو گوڙا جهڪائي ويهون ٿا. فرمايائين ڇا اهي توهان جي ٻڌندا آهن. جڏهن

اوينفعوكم اويضرون (١٩) قالوا بل وجدنا اباكنا كذلك

توهان سڏيون يا توهان جو ڪو نفعو نقصان ڪندا آهن. بلڪ چيائون بلڪ اسان پنهنجن ابنن ٿا ڏان

يفعلون (٢٠) قال افرأيتم ما كنتم تعبدون (٢١) انتم و اباؤكم

ڪي ايئن ڏي ڪندي ٿو آهي. فرمايائين تڃا توهان ڇا سوتا آهين جي جن توهان پوڄا ڪري رهيا آهيو. توهان

الاددمون (٢٢) قال لهم عدو لي (٢٣) الرب العالمين (٢٤) الذي خلقني

۽ توهان جا اڳيان ابا ڏاڏا. بيشڪ اهي سهرڙا منهنجا دشمن آهن ۽ مگر پروردگار عالم. ۽

فهو يهديني (٢٥) والذي هو يطعمني ويسقيني (٢٦) واذا فرضت

اهو جنهن مون کي پيدا ڪيو ۽ پوءِ اهو مون کي واٽ ڏيندو. ۽ اهو جيڪو مون کي کاري ۽ پياري ٿو ڏي

فهو يشفين (٢٧) والذي يبثني ثم يحيين (٢٨) والذي اطمع

۽ جڏهن مان بيمار ٿيان تڏهن کي شفا ڏي ٿو. ۽ مون کي وفات ڏيندو ۽ پوءِ مون کي جباريندو. ۽

ان يغفر لي خطيئتي يوم الدين (٢٩) رب هب لي حكما واحقني

۽ اهو جنهن مڙهان اميد رکان ٿو ته قيامت جي ڏينهن منهنجن خطا ڏن بخشيندو. ۽ اي منهنجا رب مون کي حڪم

بالصالحين (٣٠) واجعل لي لسان صدق في الآخرين (٣١) و

عطا ڪر ۽ مون کي انهن سان ملا ۽ جيڪي تنهنجي خاص ترقي جي لائق آهن ۽ منهنجي سڄي ناموري پوين مڙهه رک

اجعلني من ورثة جنة النعيم (٣٢) واغفر لبي اني كان من

۽ مون کي انهن مان ڪريجي آرام جي باغن جا وارث آهن. ۽ ۸۹ ۽ منهنجي پيءُ کي بخش

الصالحين (٣٣) ولا تخزني يوم يبعثون (٣٤) يوم لا ينفع

۹۰ بيشڪ اهو گمراه آهي. ۽ مون کي خوار نه ڪر. جنهن ڏينهن سمورا اڳاڙيا ويندا. ۽ انهن

مال ولا بنون (٣٥) الا من اتى الله بقلب سليم (٣٦) وانزلت

ڏينهن نه مال ڪم ايندو ۽ نه پٽ. مگر جيڪو الله جي حضور حاضر تي سلامت رهيل دل کڻي ٿو ۽ پيغمبر کي وڻي

منزل ٥

١٥ يعني مشرڪن تي.

۸۵ حضرت ابراهيم عليه السلام جا پند و هو تاهي ماڻهو پست آهن ان جي باروجود سندس سوال فرمائين ڪي هون جيئن انهن کي ڏيکاري تڃن شين کي اهي پوڄن ٿا، اهي ڪهڙي طرح ان جا لائق نه آهن.

۸۶ جڏهن اهي ڪجهه ڏهن ٻيو ۽ انهن کي توهان معبود ڪهڙي طرح ٿا ڏنن. ۸۷ ته تاهي ڪن ٿا ته ڏرت. ۽ ڪجهه ٻڌن ٿا، ۽ وري نفعو يا نقصان پنهنجا سگهن ٿا.

۸۸ مان انهن جو پوڄڻ پسند نه ٿو ڪري سگهان.

۸۹ منهنجو پاڻهار آهي، منهنجو ڪراريگر آهي، مان ان جي عبادت ڪريان ٿو، اهو عبادت جي لائق آهي، ان جو وصف آهي آهن.

۹۰ نيست مان هست فرمايائين ۽ پنهنجي طاعت جي لاءِ بڻايائين.

۹۱ درستي جي آداب جي، جهڙي آب ۽ هڏايت فرمائي چڪو آهي دنيا ۽ دين جي مصاحبت جي.

۹۲ ۽ مون کي روزني ڏيڻ ڏاڍو آهي.

۹۳ منهنجا مرض وري ڪري ٿو. ان عطا ڪيو معنيٰ آهي ته جڏهن مان خلق جي نظر کان بيمار ٿيان ته حق جي مشاهدي سان مون کي شفا عطا فرمائي ٿو.

۹۴ موت ۽ زندگي ان جي قدرت جي قبضي ۾ آهي.

۹۵ نبي سڳو معصوم آهن، گناهه انهن کان صادر نه ٿا ٿين، انهن جو استغفار پنهنجي ربي جي حضور ۾ نازل آهي ۽ امت جي لاءِ بخشش جي طلب جي تعليم آهي. حضرت ابراهيم عليه الصلوة والسلام جو انهن الاهي صفتن کي بيان ڪرڻ پنهنجي قوم تي محبت ٿا ڪن ۽ انهن کي معبود اهو ٿي سگهي ٿو جنهن جن اهي معتقد هجن. ۹۶ حڪم ۽ امر اڌا ته علم آهي يا حڪمت يا نبوت.

۹۷ يعني نبي سڳو ۽ سندس اهادا قبول پئي. جهڙي طرح الله تعاليٰ فرمائي ٿو. وانكاف في الآخرة لمن الصالحين.

۹۸ يعني انهن امتن ۾، جيڪي مون کان پوءِ اچن، اهو ئي طرح الله تعاليٰ انهن کي ڪي عطا فرمايو ته سمورا دين ماسٽر محبت ڪن ٿا ۽ سندس تعريف ڪن ٿا. ۹۹ جن کي ٿوڻ جفت عطا فرمائيندين.

۱۰۰ توبه ۽ ايمان عطا فرمائي ۽ اهادا پاڻ هن ڪري فرمايائين ته جدائي جي وقت سندس والد سائس ايمان آڻڻ جو عهد وڪيو هو. جڏهن ظاهر ٿي ويو ته اهو خدا جو دشمن آهي، ان جو عهد وڪريو هو ته پوءِ پاڻ ان کان بيزار ٿي ويو. جيئن سورة توبه ۾ آهي. ماكانا استغفار ابراهيم لبيبه الا عن موعدة

وَعَدَ هَآؤِا اَنَّا لَكُمُ النَّبِيْنَ لَآ اَنفَعُ عِندَ رَبِّهِ تَنَبُّهُ اَمْنُهُ ۹۱ يعني قيامت جي ڏينهن. ۹۲ جيڪو شرڪ، ڪفر ۽ نفاق کان پاڪ هجي، تنهن کي سندس مال به نفعو ڏيندو، جيڪو خدا جي واٽ ۾ خرچ ڪيو هجي ۽ اولاد به جيڪا مالو هجي، جيئن ته حديث شريف ۾ آهي ته جڏهن ماڻهو مرندي آهي تڏهن ان جا عمل منقطع ٿي ويندا آهن سواءِ تنهن جي هڪ جاري هڪ ڌو، پوءِ اهو مال جنهن سان ماڻهو نفعو حاصل ڪن، تنهن نيڪ اولاد، جيڪا ان جي لاءِ دعا ڪري.

۹۱ جيڪو شرڪ، ڪفر ۽ نفاق کان پاڪ هجي، تنهن کي سندس مال به نفعو ڏيندو، جيڪو خدا جي واٽ ۾ خرچ ڪيو هجي ۽ اولاد به جيڪا مالو هجي، جيئن ته حديث شريف ۾ آهي ته جڏهن ماڻهو مرندي آهي تڏهن ان جا عمل منقطع ٿي ويندا آهن سواءِ تنهن جي هڪ جاري هڪ ڌو، پوءِ اهو مال جنهن سان ماڻهو نفعو حاصل ڪن، تنهن نيڪ اولاد، جيڪا ان جي لاءِ دعا ڪري.

وڪي اهي ڪيترو ڏٺو ڪن شا

مرن کي ان سان ڪهڙو مطلب سان

انهن کي الله تعاليٰ جي طرف دعوت ڏيڻا

ٿو. ۱۸. اهو ئي انهن کي جزا ڏيندو

مڪمل پورو تهان ۾ انهن کي عيب

لڳايو نه ڏنڌن جي ڪري انهن کان ها

ڪريو. وري قوم جيوت تهان ڪيئن

کي منهنجي مجلس مان ڪڍي ڇڏيو ته

جيئن اسان توهان وٽ اچون ۽

توهان جي ڳالهه مڃون. ان جي جواب

۾ فرمايائين. ۱۹. اهو منهنجو

شان نه آهي ته مان توهان جي اهڙين

خواهشن کي پورو ڪريان ۽ توهان جي

ايمان جي لالچ ۾ مسلمان ڪيائين

ڪڍي ڇڏيان. ۲۰. صحيح دليل

سان، جنهن برحق پراڻي ۾ امتيازي

ٿي وڃي، پوءِ جيڪو ايمان آڻي، سوئي

منهنجي مقرب آهي جيڪو ايمان نه

آڻي سوئي پري. ۲۱. دعوت ۾

ڊيڄارڻ کان. ۲۲. حضرت نوح

عليه السلام بارگه الاهي ۾. ۲۳.

تنهنجي رجي ۽ رسالت ورسندو ولد

هي هئي ته مان جيڪا انهن جي حق ۾

بددعا ڪريان تن ان جي سبب

نه آهي ته انهن مون کي سنگسار ڪڍڻ

جي ڌمڪي ڏني، نه هي ته انهن

منهنجي تابعدارن کي نالا ڏنڻ جيئن

بلڪ منهنجي دعا جو سبب هي آهي

ته انهن منهنجي ڪلام کي ڪوڙو

چيڙو ۽ تنهنجي رسالت جي تپو ڪڍڻ

کان انڪار ڪيو. ۲۴. انهن ماڻهن

جي عملن جي شامت کان. ۲۵. جيڪا

ماڻهن، پکين ۽ حيوانن سان پيڙيل هئي. ۲۶.

يعني حضرت نوح عليه السلام ۽ سندس ساٿين کي چيوتڪاري ڌوڻ کان پوءِ. ۲۷. عا هڪ

هڪ شخص جو نالو آهي، جنهن جي اولاد مان اهو قبيلو آهي. ۲۸. ۽ منهنجي تڪذيب نه ڪريو. ۲۹.

جوان تي چڙهي ننگهن وارن سان مسخري ڪريو ۽ اعلان قوم جو

دسترو هو. انهن رستي واريون پٽيون وڌيون ٺاهيون هيون ۽ انهن تي ويهي رستي ويندڙن کي پريشان ڪندي مٿن ننگول پاري ڪندا هئا. ۳۰. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۳۱. تلوار سان قتل ڪري ڏهاڙي نهايت بي رحمي سان.

كَانُوا يَعْمَلُونَ ۱۹ اِنْ حَسَابُهُمْ لَا عَلَىٰ رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ ۲۰ وَ

ڪهڙا ڪم آهن ڪندا. انهن جو حساب ته منهنجي رب تي آهي نه اچيڪڏهن توهان کي احساس هجي ۱۹. ايمان

مَا اَنَا بِطَارِدٍ الْمُؤْمِنِينَ ۲۱ اَنَا الْاَنْذِيْرُ مُبِينٌ ۲۲ قَالُوا لَيْنَ

مسلمانن کي پري ڪندڙ وارو نه آهيان ۲۱. مان ته نه آهيان مگر ڊيڄاريندڙ ۲۲. چيائون اهي نوح

لَمْ تَنْتَهُ يَوْمَ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَوَّمِينَ ۲۳ قَالَ رَبِّ اِنْ قَوْمِي

جيڪڏهن تون نه مڙين ۲۳ ته ضرور پيڙن سان ڇڏي ويندين. ۲۴. عرض ڪيائين منهنجي منهنجي قوم

كَذَّبُوْنَ ۲۵ فَافْتَحْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَتَحًا وَاجِبًا ۲۶ وَمَنْ مَعِيَ مِنْ

مون کي ڪوڙو چيو. ۲۵. پوءِ مون ۾ ۽ انهن ۾ پورو فيصلو ڪري ۽ منهنجي ساٿي مسلمانن

الْمُؤْمِنِينَ ۲۷ فَانْجَيْنَاهُ وَمَنْ مَّعَهُ فِي الْفُلِ الْشَّخْوَ ۲۸ ثُمَّ

کي نجات ڏني ۲۷. پوءِ اسان بچائي ورتون ۽ ان سان گڏ وارن کي پيڙيل پيڙي ۾. ۲۹. پوءِ ان کان بعد

اَعْرِفْنَا بَعْدَ الْبَقِيَّةِ ۳۰ اِنْ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَةٌ وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ

۳۱. اسان باقين کي پوري ڇڏيو. بيشڪ ان ۾ ضرور نشاني آهي ۽ انهن جا گهڻا مسلمان نه

مُؤْمِنِينَ ۳۱ وَاِنْ رَبَّكَ لَمْ يُوَالِحْ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ۳۲ كَذَّبَتْ عَادٌ

هئا ۽ بيشڪ تنهنجو رب ئي عزت وارو مهربان آهي. ۳۰. عاد رسولن کي

الرَّسُلَيْنِ ۳۳ اِذْ قَالَ لَهُمْ اٰخُوهُمْ هُوْدٌ اَلَا تَتَّقُوْنَ ۳۴ اِنِّيْ لَكُمْ

ڪوڙو چيو ۳۳. جڏهن جواهن کي سندن هير قوم هوڏو فرمايو اچا ته توهان ڊڄو ڏا. بيشڪ مان توهان جي

رَسُولٍ اٰمِيْنٌ ۳۵ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوْنَ ۳۶ وَمَا اَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ

واسطي امانت وارو رسول آهيان. پوءِ الله کان ڊڄو ۳۵ ۽ منهنجو حڪم مڃو ۽ مان توهان کان ان تي ڪامرو ۳۶

اَجْرٌ اِنْ اَجْرِيْ اِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۳۷ اَتَّبِعُوْنَ بِكُلِّ رِيْعٍ

۳۸. تڙگهه ان منهنجي اجرت انهي تي آهي جيڪو مڙي جهان جو ۽ آهي چاهو ته ائين تي هڪ نشاني ٺاهيڙا وٺن وارن

اٰيَةً لَّعَبْتُوْنَ ۳۹ وَتَتَّخِذُوْنَ مَصٰنِعَ لَّعَلَّكُمْ يُخْلَدُوْنَ ۴۰ وَاِذَا

مسخري جي واسطي ۳۹. ۽ مضبوط محل ٺاهيڙا هن اميد تي ته توهان هميشه رهند ۴۰. ۽ جڏهن ڪنهن کي

بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِيْنَ ۴۱ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوْنَ ۴۲ وَاتَّقُوا

پڪڙ ڪندا آهيو ته ڌڙي بي دروي سان پڪڙيندا آهين. پوءِ الله کان ڊڄو ۴۱ ۽ منهنجو حڪم مڃو ۽ ان کان ڊڄو

۴۲. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۴۳. تلوار سان قتل ڪري ڏهاڙي نهايت بي رحمي سان.

۴۴. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۴۵. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۴۶. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۴۷. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۴۸. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۴۹. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۵۰. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

۵۱. ۽ ڪڏهن نه مرنديون

الَّذِي أَمَّاكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ ۖ أَمَّاكُمْ بِالْأَعْمَاءِ وَبَيْنَكُمْ وَجَلَّتْ
 جنتن توهان جي مدد ڪئي انهن شين سان جيڪي توهان کي معلوم آهن ۽ توهان جي مدد ڪئي چو پايڻ ۽
 وَعَيَّرُونِي ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۖ قَالُوا سَوَاءٌ
 پڻ ۽ باغن ۽ چشمين سان . بيشڪ مون کي توهان تي خوف آهي هڪ وڏي دنين جي عذاب جو ۽ چيائون برابر آهي
 عَلَيْنَا أَوْ عَظَلْتَ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَعَّظِينَ ۖ إِن هَذَا إِلَّا خُلُقُ
 اسان تي ڪي تون نصيحت ڪرين يا نصيحت ڪندڙ هجين . ۽ اهو ڇا آهي مگر ساڳي آئين جي
 الْأَوَّلِينَ ۖ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ۖ فَكَلِّبُوهُ فَأَهْلَكَ نَارُ فِي
 ريت ۽ اسان کي عذاب تيرن آهي ۽ ڪا پوءِ انهن کي ڪوڙ چيو ۽ پوءِ اسان انهن کي هلاڪ ڪيو بيشڪ
 ذَلِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا مَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ۖ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُو الْعَزِيزُ
 ان ۾ ضرور نشاني آهي ۽ انهن مان اڪثر مسلمان هئا . ۽ بيشڪ تنهنجو رب في عزت وارو مهربان
 الرَّحِيمُ ۖ كَذَبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ ۖ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ ضَلِحَ الْأَ
 آهي . ثمود رسولن کي ڪوڙ چيو . جڏهن انهن کي سندن هم قوم صالح نرمارو ڇا ڊڄو
 تَتَّقُونَ ۖ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۖ وَمَا
 ڏتا . بيشڪ مان توهان جي واسطي امانت وارو رسول آهيان . پوءِ الله کان ڊڄو ۽ منهنجو حڪم مڃو . ۽
 أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ۖ
 مان توهان کان ان تي ڪا به مزدوري ڏئڻ گهران ، منهنجو اجر انهي تي آهي جيڪو مڙي جهان جوڙي آهي .
 أَتُتْرَكُونَ فِي مَا هُمْ بِأَمِينِينَ ۖ فِي جَنَّتِ وَعَيَّوْنَ ۖ وَرَدُّوهُ
 ڇا توهان کي هتي جي نعمتن ۽ ۱۳۰ ۾ آرام سان ڇڏي ڏنو ويندو . ۽ ۱۳۱ باغن ۽ چشمين . ۽ پوکڻ
 وَنَحْلٍ طَلَعُوا هَاضِيَهُ ۖ وَتَنَحَّيْتُمْ مِنَ الْجِبَالِ بِيُوتَا فَرِهَيْنِ ۖ
 ۽ ڪچين ۾ چڻ جو شوفو نرو و نازڪ آهي ۽ جبلن ۾ گهر گهر ٿيڻ ۽ وڏي مهارت سان ۱۳۲
 فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۖ وَلَا تَطِيعُوا أَمْرَ السُّرْفِينَ ۖ الَّذِينَ
 پوءِ الله کان ڊڄو ۽ منهنجو حڪم مڃو . ۽ حد کان لنگهندڙن جي چوڻ تي نه هلو . ۱۳۳ جيڪي
 يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ۖ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ
 زمين ۾ نساڌ پکيڙين ۽ ۱۳۴ ۽ سڌارو ڏتا ڪن ۱۳۵ چوڻ لڳا توڻي ته جادو تير

منزل ٥

۱۲۳ يعني اهي نعمتن جن کي توهان
 ڄاڻو ٿا . اڳتي انهن جو بيان فرمايو ويو ٿو
 ۱۲۴ جيڪڏهن توهان منهنجي نافرمان
 ڪريو . ان جو جواب انهن جي طرف کان هي
 ٿيو . ۱۲۵ اسان ڪنهن به طرح تنهنجي
 ڳالهه نه مڃينداسون ۽ تنهنجي دعويٰ قبول
 نه ڪنداسون . ۱۲۶ يعني جن شين جو
 توهان خوف ڏياريو . سو اڳين جو دستور
 آهي . اهي به اهڙيون ئي ڳالهون چوڻدا
 هئا . هن مان انهن جي مُراد هي هئي تاسا
 انهن ڳالهين جاعتماد نه ٿا ڪريو . انهن
 کي ڪوڙ جو چاڙهيون ٿا يا آيت جي معنيٰ
 هي آهي ته اهو صحت نه ڏئي ٿو ۽ غارتو
 ٿاهڻ آڳين جو طريقو آهي . ۱۲۷ دنيا ۾
 ڊمرڻ کان پوءِ واپس نه آخري حساب
 ۱۲۸ يعني هرد عليه السلام کي . ۱۲۹
 مارجي عذاب سان . ۱۳۰ يعني دنيا
 جي . ۱۳۱ اهي نعمتن ڪڏهن زائل
 ٿين ۽ ڪڏهن عذاب ڏاڍي ڪڏهن
 موت ڏاڍي . اڳتي انهن نعمتن جو بيان
 آهي . ۱۳۲ حضرت ابن عباس رض الله
 تعاليٰ عنهما فرمايو ته فو فخر غريدي
 ۾ آهي . معنيٰ هي آهي ته پنهنجي صنعت
 تي غور ڪندي . ۱۳۳ حضرت ابن
 عباس رض الله تعاليٰ عنهما فرمايو ته
 مسرفين مان مُراد مُشرڪ . ڪن
 مفسرين چيو ته مسرفين مان اهي ٽي
 ماڻهو مراد آهن جن ناقه (ڏاڍي) کي
 قتل ڪيو هو . ۱۳۴ ڪفر ظلم ۽
 گناهن سان گڏ . ۱۳۵ ايمان آڻي ۽
 عدل قائم ڪري ۽ الله تعاليٰ جا
 تابعدار ٿي . معنيٰ هي آهي ته انهن جو

ايترو ته سخت آهي جو انهن ڪنهن به طرح نيڪي جو شائبو نه آهي ۽ ڪي نساڌ اهڙا به ٿيندا آهن ، جو ڪجهه نساڌ به ڪندا آهن ، ڪجهه نيڪي به انهن ۾ هوندي آهي مگر هي اهڙا آهن .

الْآخِرِينَ ۝ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ۝ إِنَّ

هلاک کړي چډيږي . په اسان انهن تي هک برسات ومباي ١٥٣ پوره کړي د بري برساتي دي چاړيلن جي .

فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ۝ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ

بیشکان مضرور نشاني آهي . په انهن جا اکثر مؤمن نه هئا . په بیشک تنهنجو رب

الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝ كَذَّبَ أَصْحَابُ لَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ۝ إِذْ قَالَ

في عزت وارو مهربان آهي . هري وارن رسولن کي کور وچسپو ١٥٤ جڙهن انهن کي

لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَّا تُتَّقُوا ۝ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۝ فَاتَّقُوا اللَّهَ

شعيب فرمايو چا ترهان دچوډئا . بیشک مان توهان جي واسطی الله جرحامات وارو رسول آهي پوره الله کان چو

وَأَطِيعُوا ۝ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجَرْتُمْ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ

په منهنجو حکم وجو . ملان تي توهان کان کامزدوري نه ٿو گهران منهنجو لجزا انهي تي آهي جيڪو سموري جهڙا

الْعَالَمِينَ ۝ أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ۝ وَزِنُوا

جورب آهي ١٥٥ . ماپ پوري نیک طرح کريو . په گهتائي ڌيندڙن مان نه ٿيڻو ١٥٦ . په

بِالْقِسْطِ أَسْأَلُ الْمُسْتَقِيمَ ۝ وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَمْثِلًا لَهُمْ وَلَا تَعْنُوا

سڌي تاراڙي سان توريو . په ماڻهن کي شيون گهت کري نه ٿوري . په زمين ۾ ڇو

فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ۝ وَالْقَوَا أَلَدَىٰ خَلْقَكُمْ وَأَلْجِلَّةَ الْأَوَّلِينَ

فساد پکي ٿيندي نه ڌرو ١٥٧ . په ان کان دجو جنهن توهان کي پيدا ڪيو . په آڳين مخلوق کي

قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ۝ وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ

چيائون توي چاه وٿيڙو آهي . په تون نه ڌهين مگر اسان جهڙو ماڻهو ١٥٨ . په بیشک

نُظِّفُكَ لِمَنِ الْكَذِبُ بَيْنَ ۝ فَاسْقُطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ

اسان توکي ڪوڙو سمجهون ٿا پورو اسان تي آسمان جو ڪو ٿڪرو ڪپرو

كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ۝ قَالَ رَبِّیْ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝ فَكَذَّبُوهُ

جيڪڏهن تون سچو آهين ١٥٩ فرمايائين منهنجي خبر چاڻي تون توهان جي ڪرتن کي پورو انهن کي ڪوڙو سمجهيو

فَاخْذْهُمْ عَذَابَ يَوْمِ الظَّلَّةِ ۝ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۝

پورو انهن کي ٿيائي واري ڏينهن عذاب اچي وٺ کير . بیشک اهو وڏي ڏينهن وارو عذاب آهي . ١٦٠

منزل ٥

١٥٣ پٿرن جو يا گندرف بهام

جو . ١٥٤ اهو بيان مدين جي

وجھو هو . هن پر گھڙا وٺ ۽ کاڌيلا

هئا . الله تعاليٰ حضرت شعيب عليه

السلام کي انهن جي طرف مبعوث فرمايو

هو . جيئن وارن جي طرف مبعوث

فرمايو ٿي انهي ماڻهو حضرت شعيب

عليه السلام جي قوم جا ٿي . ١٥٥

انهن سڀني نبين سڳورن جي دعوت

جواھوري عنوان رهيو . چوڻ آهي سڀ

سڳور الله تعاليٰ جي خوف . ان جي

اطاعت ۽ عبادت ۾ داخل ۽ چڙخو

ڏيند اهڙا ۽ رسالت جي تبليغ تي ڪو

اڃر نه وٺندا هئا . انهي ڪري سڀني

اهڙي فرمايو . ١٥٦ ماڻهن چاڻو

گهٽ نه ڪريو ماپ ۽ ٿورو ١٥٧

ڌاڙو ۽ ڦرلٽ ڪري ۽ پوکون تباه

ڪري . اهي ئي انهن ماڻهن جون

عادتون هيون . حضرت شعيب

عليه السلام انهن کي انهن کان

منع فرمايو . ١٥٨ نبوت جواھورا

ڪرڻ وارا انين سڳورن جي متعلق

عام طرح اهو ئي چوند اها جهڙو اچ ڪلمه جاڪي فاسد عقيدتي وارا چوندا آهن ١٥٩

۽ جنهن عذاب چاڙهون هئا انهن جي دعوت ۾ ١٦٠ ۽ جنهن عذاب چاڙهون هئا انهن جي دعوت ۾ ١٦٠

گهڻو ڪري توهان تي نازل فرمايندو . ١٦١ جيڪو هن طرح ٿيو توهان کي سخت گري پيئي . هو ابلند ٿي ۽ ست ڏينهن گري جي عذاب ۾ گرفتار رهيا . تنهن کان ۾ پروينا

هئا ته اتي اجاڙ ڏيک ۽ گهمخس ڪندا هئا . ان کان پوءِ هڪ ڪڪر آيو . سڀ ان جي هيٺان اچي گڏ ٿيا . ان مان باه وئي ۽ سڀئي سڙي ويا . (هن واقعي جو

بيان سورة اعراف ۾ ۽ سورة هود ۾ گذري چڪو)

١٦٢ روح الامين مان حضرت جبرئيل عليه السلام مراد آهي، جيڪو جي
 جوامين آهي. ١٦٣ ت جيئن توهان ان کي محفوظ رکيو ۽ سمجھيو ۽ وساريو
 دل جي خصوصيت هن ڪري آهي ته حقيقت ۾ اهوئي مخاطب آهي ۽ سمجھو عقل
 ۱۶۴ ۽ اختيار جو مقام به اهوئي آهي. سمور اعضوا ان جاتبع آهن ۽ مطيع، حديث
 شريف ۾ لکي ٿو دل جي درست ٿيڻ سان سمورو بدن درست ٿي وڃي ٿو ۽ ان
 جي خراب ٿيڻ سان سمورو جسم خراب ۽ نجات سرور ۽ نجي غم جو مقام
 به دل آهي. جڏهن دل کي خوشي ٿئي ٿي، سڀني عضون تي ان جو اثر پوي ٿو ۽ پوءِ
 اها مثل رئيس جي آهي، اها ئي موضع آهي عقل جي، پوءِ امير مطلق ۽ تڪليف
 جيڪا عقل ۽ سمجھ سان مشروط آهي، انهيءَ جي طرف راجع ٿي. ١٦٥ انهيءَ
 جي ضمير جو مرجع جيڪڏهن قرآن هجي ته ان جي معنيٰ آهي ٿيندي ته ان جو دڪر
 سڀني آسماني ڪتابن ۾ آهي ۽ جيڪڏهن محبوب سيد عالم صلي الله تعالى عليه
 واله وسلم جن جي طرف ضمير وري ته پوءِ معنيٰ آهي ٿيندي ته ائين ڪتابن ۾
 سندن نعمت ۽ صفت ذڪر ڪيل آهي. ١٦٥ حضور محبوب سيد عالم صلي الله
 تعالى عليه واله وسلم جن جي صحت نبوت ۽ رسالت تي. ١٦٦ پنهنجن ڪتابن
 مان ۽ ماڻهن کي خبرون ڏين ٿا. حضرت ابن عباس رضی تعالیٰ عنهما فرمايو ته معي
 وارن مديني وارن به ٻين وقت پنهنجن اعتقادن کي ڪا به معلوم ڪرڻ لاءِ
 موڪليو ته ڇا ٻي آخر الزمان محبوب سرور ڪائنات فخر موجودات حضرت
 پيغمبر ڪريم محمد مصطفيٰ احمد مجتبيٰ صلي الله تعالى عليه واله وسلم جن
 متعلق سندن ڪتابن ۾ ڪا خبر آهي؟ ان جو پهري عالم هي جواب ڏنو
 ته هي ئي ان جو زمانو آهي ۽ سندن نعمت ۽ صفت توريث ۾ موجوده آهي. پهري
 عالمن مان حضرت عبد الله بن سلام، ابن يامين، ثعلب، اسد ۽ اسيد سڳو
 توريث ۾ محبوب مديني سرڪار صلي الله تعالى عليه واله وسلم جن جا وڏا
 پڙهيا هئا تن محبوب سائين جن جي ذات گرامي تي ايمان آندو. ١٦٧ معنيٰ
 هي آهي ته اسان هي قرآن ڪريم هڪ فصيح بليغ عربي نبي تي لاءِ ٺاهين
 فصاحت عرب واري کي تسليم آهي ۽ اهي ڄاڻن ٿا ته قرآن ڪريم معجز آهي ۽
 ان جي پٺي هڪ سورت پاهڻ کان ساري دنيا عاجز آهي؛ ان کان سواءِ
 ١٦٨ ڪتابي عالمن جو اتفاق آهي ته ان جي نزول کان اڳ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ۝ وَإِنَّ رَبَّكَ
 لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝ وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ نَزَلَ بِهِ
 الرُّوحُ الْأَمِينُ ۝ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ۝
 ١٦٢ روح الامين وفي ڪري لاءِ ١٦٣ تنهنجي دل تي ١٦٤ جيئن تون به بچارين. روشن
 بلسان عربي مبين ۝ ١٦٥ اها ئي لفظي ذر الاولين ۝ اولهه يڪن لهم
 عربي ٻولي ۾. ۽ بيشڪ ان جو چرچو آئين ڪتابن ۾ آهي ۽ ٻيا هي انهن جي واسطي نشاني ڏهي
 آيا ان يعلّمه علموا بنى اسرائيل ۝ ١٦٦ وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَى بَعْضِ
 ١٦٥ جرم نبي کي بني اسرائيل جا عالم ڄاڻن سڃاڻن ٿا ۱٦٦ ۽ جيڪڏهن اسان ان کي ڪنهن غير عربي شخص تي
 الّا عجبين ۝ ١٦٨ فَرَاةَ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ۝ ١٦٩ كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ
 لَاهِيون ها. جو اهو انهن کي پڙهي ٻڌائي ها ته هن ٻان تي ايمان ڏاڻا ها ٻڌا اهو ئي طرح ان انڪار جي ڇيڙي
 فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ۝ لَيُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ۝
 آهي مجرم جن جي دلين ۾. ١٦٨ اهي ان تي ايمان ڏاڻا ٿيندا ايتري تائين جو ٽن درناڪ عذاب
 پوءِ اهو اچي توهان تي اچي ويندو ۽ هنن کي خبر نه پوندي. پوءِ چوندا اها اسان کي ڪجهه مهلت ملندي.
 أَفَعَدَّ إِنَّا لَنَسْتَعْلَمُونَ ۝ أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ۝ ثُمَّ جَاءَهُمْ
 پوءِ اها اسان جي عذاب جي جلدي ڪن ٿا. ١٦٩ پوءِ ٻڌو ته جيڪڏهن هي سال انهن کي نفعو ڏيون ٿا پوءِ انهن تي
 مَا كَانُوا يُوْعَدُونَ ۝ ١٧٠ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ كَانُوا يُسْعَوْنَ ۝ وَمَا
 اچي جهنم جرنهن کي واعدو ته تون پوءِ ٻڌو ٿا ١٧٠ ڇا ڪم ايندو انهن کي نفعو نوندا ها انهن کي ڳوڻ تيار نه
 أَهْلَكْنَاهُمْ قُرْبَىٰ ۝ إِلَّا لَهُمْ مُنْذِرُونَ ۝ ١٧١ ذُكِّرُوا وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ ۝
 ڪير جهنم جي واسطي ڏيکاريندو هين. نهيحت جي واسطي ۽ ان ظالم نه ڪندا آهيون ٿا. ۽ هن قرآن کي
 وَمَا تَنْزَلَتْ بِهِ الشَّيْطَانُ وَمَا يَتَّبِعِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَفِيعُونَ ۝ ١٧٢
 شيطان ڪي ڏاڻو ٿي ڪا به اهي ان جي قابل نه آهن ٿا ۽ ٻي اهي ائين ڪري سگهن ٿا. اهي ته

منزل ٥

١٦٢ به اهل آهن ۽ خود ڪافرن جيڪي انهن تي ان جي خلاف ڪهڙي ڳالهه چئون تنهن ڪري هن کي ڪڏهن ائين جادو استان چون ٿا، ڪڏهن شعر ڪڏهن جادو ته ڪڏهن هي ته معاذ الله هن کي خود معجز
 سيد عالم صلي الله تعالى عليه واله وسلم جن ٺاهيو آهي ۽ الله تعالى جي طرف هن جي غلط نسبت ڪئي وئي آهي. اهو ئي تسمو ۽ اجابا اعتراض دشمن هر حال ۾ ڪري سگهي ٿو ايتائين جرحيڪڏ
 بالفرض هي قرآن پاڪ ڪنهن غير عربي شخص تي نازل ٿي ڪيو وڃي ها، جيڪو عربي جي مهارت نه ڪندو هجي ها ۽ ان جي باوجود اهو اهو معجز (عاجز ڪندڙ) قرآن ڪريم پڙهي ٻڌائي، تنهن به اهي
 ماڻهو اهو ئي طرح ڪفر ڪن ها، جهڙي طرح انهن هاڻي ڪفر ۽ انڪار ڪيو: چيو ته انهن جي ڪفر ۽ انڪار جو سبب ڏسهي آهي. ١٦٨ يعني انهن ڪافرن جي، جن جو ڪفر اختيار ڪيو ۽ ان تي چمپو رهڻ
 اسان جي علم ۾ آهي. پوءِ انهن جي لاءِ ڪو ٻئي هدايت جو طريقو اختيار ڪيو وڃي ڪنهن به حال ۾ اهي ڪفر کان موٽڻ وارا نه آهن. ١٦٩ ت جيئن اسان ايمان آڻيون ۽ تصديق ڪيون: پوءِ ان وقت مهلت نه
 ملندي. جڏهن محبوب سيد عالم صلي الله تعالى عليه واله وسلم جن ڪافرن کي ان عذاب جي خبر ڏني ته تڏهن ٺٺي ۽ مسخري کان ڇوڙ لڳا ته اهو عذاب ڪڏهن ايندو؟ ان تي الله تعالى ارشاد فرمائي ٿو.
 ١٧٠ ڪا جلدي هلاڪ نه ڪيون. ١٧١ يعني عذاب الاهي. ١٧٢ يعني دنيا جي زندگي ۽ ان جو عيش، ترقي و ته وهجي، پر اهو عذاب کي دفع ڪري سگهندو. ٻي ان جي سختي گهٽ ڪري سگهندو.
 ١٧٣ بهر يائين حجت قائم ڪرڻ ۽ خوف ٻڌائڻ لاءِ موڪلين ٿا. ان کان پوءِ به جيڪي ماڻهو وات تي ڏاڻا چن ۽ حق کي قبول نه ٿا ڪن، انهن تي عذاب ڪريون ٿا. ١٧٤ هن ڪافرن
 جو، ۽ اهي جيڪي چوندا اها ٻڌهڙي طرح شيطان ڪاهن ورت آسماني خبرون آڻڻ ٿا اهو ئي طرح معاذ الله حضرت محبوب پيغمبر ڪريم صلي الله تعالى عليه واله وسلم جن ورت
 قرآن آڻڻ ٿا هن آيت ۾ انهن جي ان خيال کي باطل ڪري ڇڏيائين ته اهو غلط آهي. ١٧٥ جو قرآن شريف آهي. ١٧٦ چيو ته اهو انهن جي طاقت کان ٻاهر آهي.

حضرت ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنہما فرمایوتہ جمعہ میں طرف ۶ ہو سرتی نکاح
 (رہے چھتہ) آہی: ۱۔ سورۃ نمل مکی آہی، جن مرست رکع، بیاری
 آیتیں، ہک ہزار فی سترہن کلما ۶ چار ہزار ست سو نوازی حرف آہیں،
 ۱۔ جیکی حق ۶ باطل میں جدا ۶ کن تیرن ۶ جنہن پر علم حکمرانان کیا
 دیا آہن،

۱۔ ان فی ہمشنگی کن تان ۶ ان جی شرطن، ادب ۶ مرقی حقن جی حفاظت کن
 تا،

۱۔ خوش دلی سان،

۱۔ جواہی پنہنجن بڑا ۶ شہرتن جی کیری پلائی جائن تا،

۱۔ دنیا پر قتل ۶ گرفتاری،

۱۔ جوانہن جوانجامر دائی عذاب آہی، ہن کن پور ۶ محبوب سید عالم
 صلی اللہ تعالیٰ علیہ والہ وسلم جن کی خطاب تھی تو،

۱۔ ہن کان پور ۶ حضرت موسیٰ علیہ السلام جوہک واقع بیان فرمایویں
 تو، جیکو علم جی نصعتن ۶ حکمت جی لطیفن فی مشتمل آہی،

۱۔ مدین کان مصر قانہن سفر کنندی اوندائی رات پر، جڈھن تہر بیاری
 جی کیری نہایت سردی فی رہی ہئی ۶ رستو گہر فی رپوہو ۶ بیسی صاحب کی
 ویر جو سور شروع فی رپوہو،

۱۔ سردی جی تکلیف کان امن لہو،

۱۔ اہا حضرت موسیٰ علیہ السلام جی تحت آہی اللہ تعالیٰ جی طرف
 کان برکت سان گڈ،

۱۔ اہڑی طرح حضرت موسیٰ علیہ السلام اللہ تعالیٰ جی حکمران
 لٹا چلائی چڈی ۶ اہا نانگ فی رہی،

۱۔ نہ نانگ جو، نہ کینن بی شہ ۶ جو یعنی جڈھن مان انہن کی امن
 دیان تہر ۶ وری کھڑو اندیشو،

۱۔ ان کی خوف تیندو ۶ اہو جڈھن تربہ کیری،

۱۔ تربہ قبول فرمایان تو ۶ بخشی چڈیان توہن کان پور حضرت موسیٰ
 علیہ السلام کی بی نشانانی دیکاری وئی ۶ فرمایویں،

۱۔ اہا نشانانی آہی انہن،

۱۔ جن سان گڈ رسول بنائی مویلیو آہیں،

لِّلْمُؤْمِنِينَ ۝ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ

واسطی، جیکی نماز قائم رکندا آہن ۶ زکوٰۃ ڈیندا آہن ۶ آہی آخرت تہی یقین

بِالْآخِرَةِ ۝ هُمْ يُوقِنُونَ ۝ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۝ زَيْنَا لَهُمْ

رکندا آہن، جیکی آخرت فی ایمان نہ تا رکن اسان انہن جا کڈا اکمرانہن جی نظر میں چکا کڈی

أَعْمَالَهُمْ ۝ هُمْ يَعْمَهُونَ ۝ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ

ڈیکاریا آہن ۶ پور آہی پتھری رہیا آہن، ہی آہی آہن جن جی واسطی بر عذاب آہی ۶ آہی

فِي الْآخِرَةِ ۝ هُمُ الْآخَسِرُونَ ۝ وَإِنَّكَ لَتَلْقَى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ

آخرت میں سنی کان وڈیک نقصان پرائیدر آہن، ۶ ۶ بیشک تو کی قرآن سیکارو جی تو حکمت واری

حَكِيمٍ عَلَيْهِ ۝ إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَآتِيكُمْ

علم واری جی طرف کان ۶، جڈھن موسیٰ پنہنجن گہر واری کی چیرو ۶ تہون کی ہک باہ نظر آئی آہی عنقریب منا

مِنْهَا ۖ أَخْبِرُوا نَتِّكُمْ بِشَيْءٍ قَبِيسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ ۝ فَلَمَّا

تہان وقت ان جی کا خبر آئیدس یا ان مان کو روشن تانیدو آئیدس جین تہان سیکر ۶

جَاءَهَا نُورٌ أَنْ يُورِكَ مَنْ فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ

پور جڈھن باہو آئیدس پکارو ویو تہ برکت ڈنور باہر جی باہ جی جاو گڈم آہی یعنی موسیٰ ان جی پاس پائے یعنی

اللَّهِ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝ يُوسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ وَأَلْقِ

ملائک ۶ پاکائی آہی اللہ جی جیکو ہم پر جہان جو رہا آہی، ای موسیٰ کالہ ہی آہی نشانانی اہیا اللہ عزت، حکمت واری،

عَصَاكَ ۖ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَحَّى عَصَاقَ

۶ پنہنجن لٹ قتی کرلا پور جڈھن موسیٰ ان کی ڈنچر ڈنڈی چڑ تہ نانگ ہی پٹی تہری ہلیر ۶ قری نہ تانین اٹا

يُوسَىٰ لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ ۝ أَلَا مَنْ ظَلَمَ

فرمایو ای موسیٰ ۶ پ ۶ نہر بیشک منہنجن حضور رسول کی کر خوف نہ آہی ۶ ہاں جنہن زیادتی کھی

ثُمَّ يَدْعُ إِلَىٰ حُسْنٍ ۖ بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝ وَأَدْخُلْ يَدَاكَ

کا اور پکڑا ۶ پکڑا پور چکا کھی کیری تہ بیشک مان بخشش مار مہربان آہیان تا ۶ پنہن جہت پنہن جی ربان

فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ سُوءٍ ۖ فِي ثَلَاثَةِ آيَاتٍ ۖ إِلَىٰ ذُرْعُونَ

وجہ تہ نکندو ۶ پور چکا کھی عیب ۶ نون مان ہک ۶ فرعون بیان جی توہ جی طرف

٢٢ نبي بولي سگورا.

٢٣ ان جا ڪنڀ پتي پاڻ کي سندس پيارن کان جدا ڪري يا کيس دوستن جرحا دم بڻائي يا کيس غير جانورن سان گڏ قيد ڪري ۽ هُڏ هڏ کي مصلحت جي مطابق عذاب ڪرڻ سندس لاءِ حلال هو ۽ جڏهن پکي سندس لاءِ تابع ڪيا ويا هُڏا ٻنڌڻ ۽ انهن کي ادب سيکارڻ به ضرورت ۽ تقاضا آهي.

٢٤ جنهن سان ان جي معذوري ظاهر ٿئي.

٢٥ نهايت عاجزي، انڪساري، ادب ۽ تواضع سان معافي گهري ڪري.

٢٦ جنهن جون نالو بلقيس آهي.

٢٧ جيڪو بادشاهن جي لاءِ مناسب هوندو آهي.

٢٨ جنهن جي ڊيگهه اسي گز، ويڪر چاليهه، سون ۽ چاندي جو جواهرن سان سينگاريل.

٢٩ چوٽي اهي ماڻهو سچ پرست مجوسي هئا.

٣٠ سڌي رستي مان مُراد حق جو طريقو ۽ دين اسلام آهي.

٣١ آسمان جي ليڪل شين مان بيشا ۽ زمين جي ليڪل شين مان وڏ مُراد آهن.

٣٢ هن سُچ پرستن، بلڪ سمورن باطل پرستن جو رد آهي، جيڪي الله تعاليٰ کان سواءِ ڪنهن کي پرڄڻ. مقصد هي آهي ته عبادت جو حقد اِصراف آهي.

٣٣ جيڪو زمين جي آسماني ڪائنات تي قدرت رکندو هجي ۽ سڀني معاملات جو عالم هجي، جيڪو پاڻ ۾ آهي، اهو ڪنهن به طرح عبادت جو مستحق نه آهي.

٣٤ پر حضرت سليمان عليه السلام هڪ خط لکيو، جنهن جو مضمون هي هو ته خدا جي پاهنهي سليمان بن داؤد جي طرف کان شهر سباجي ملڪ بلقيس جي طرف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. ان تي سلام، جيڪو هدايت قبول ڪري. ان کان

پوءِ مطلب هي ته تون مون تي بلندي ڏگهر ۽ منهنجي حضور ۾ مطلع ٿي حاضر

ٿي. ان تي پاڻ پنهنجي مُهر لڳايائين ۽ هُڏ هڏ کي ڏنڊايائين.

٣٥ اهڙي طرح هُڏ هڏ اهو خط مبارڪ کڻي بلقيس وٽ پهتو. ان وقت

بلقيس جي چوٽي اري سندس اميرن ۽ وزيرن جو ميڙ ويٺل هو، هُڏ هڏ اهو خط

مبارڪ بلقيس جي گود ۾ لڳايو ۽ اها ان کي ڏسي خوف کان ڌڪي ويئي ۽ پوءِ

ان تي مهر ڏسي ڪري.

٣٦ ان انهي خط کي عزت وارو يا هن ڪري چيو ته ان تي مهر لڳل هجي

جنهن کان ان ڄاڻو ته خط جو ڪو ڪينڊ ڏيڏيل المنزل بادشاهه آهي يا هن کي ڏان خط

جي شروعات الله تعاليٰ جي پاڪ نالي شاهي. پوءِ ان ڳڻا اوتو اهو خط ڪنهن جي طرف

کان آيو آهي. اهڙي طرح چيائين.

الصَّالِحِينَ ۽ تَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهَدْيَ هَذَا مَكَانَ

جيڪي تنهنجي خاص قرب جي لائق آهن. ۲۲ ۽ پکين جي جاچا ڪيائين ته ڇا ڪنهن کي آهي مان هُڏ هڏ کي ڏنڊا

مِنَ الْعَاقِبِينَ ۱۰ لَا عَذَابَ لَّهٗ عَذَابًا شَدِيدًا ۱۱ وَلَا ذُبْحَنَ ۱۲ أُولَئِكَ أَتَيْنَهُنَّ

يا اهو واقعي غير حاضري آهي. مان ان کي ضروري سخت سزا ڏيندس ۲۳ يا ان کي ڏبح ڪندس يا ڪروشن دليل

يَسْلُطُنَ ۱۳ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ ۱۴ فَقَالَ أَحَطَّتْ بِمَا لَمْ يُحِطْ

مورن وٽ پيش ڪري ڏکا پوءِ ٿوري دير کي گذري جتان اچي وٽ ۲۳ عرض ڪيو ته مان اها ڳالهه ڏسي آيو آهيان جيڪا

بِمَ وَجَدْتُكَ مِنْ سَيِّئِينَ ۱۵ يَاقِينُ ۱۶ إِنِّي وَجَدْتُ أُمَّرَأَةً تَمْلِكُهُمْ

حضر ڏڏي ۽ مان سڀا شهر کان حضور وٽ هڪ يقيني خبر آندِي آهي ۲۴ اها هڪ عورت ڏي ۲۵. جيڪا انهن کي بادشاهي

وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ ۱۷ وَجَدَتْهَا وَقَوْمَهَا

ڪري ٿي ۽ ان کي هر شيءِ منجهان حضور مليو آهي ۲۶ ۽ ان جو تخت وڏو آهي. ۲۷ مون ان کي ۽ ان جي قوم کي ڏٺو

لِيَسْجُدَ ۱۸ وَنَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَرَبِّكَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَاهُمْ

جو الله کي چڏي سج کي سجدو ڪندا آهن ۲۸ ۽ شيطان انهن جاعل انهن جي نظرم ۾ خوبصورت بڻائي

فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ ۱۹ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ۲۰ أَلَا لِيَسْجُدَ لِلَّهِ الَّذِي

انهن کي سڌي راه کان روڪي ڇڏيو ۲۰ پوءِ اهي رات ۾ ڏٺا آهن. چوڻ ٿا سجدو ڪن الله کي جيڪو

يُخْرِجُ الْحَبَّ ۲۱ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ ۲۲ وَمَا تَعْلَمُونَ ۲۳

ڪڍي ٿو آسمان ۽ زمين جون ليڪل شين ۲۱ ۽ ۲۲ ۽ ۲۳ ۽ ۲۴ ۽ ۲۵ ۽ ۲۶ ۽ ۲۷ ۽ ۲۸ ۽ ۲۹ ۽ ۳۰ ۽ ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰

أَلَّهُ لَدَالَهُ ۲۴ الْأَهْوَرُ ۲۵ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ۲۶ قَالَ سَنَنْظُرُ ۲۷ أَصَدَقْتَ

ڪرڻ ٿا. ۲۴ الله آهي جتان کان سواءِ ڪو ٻيو معبود آهي اهو وڏي عرش جو مالڪ آهي سليمان ڏاڍا ماريان ڏسون ٿا

أَمَرْتُكَ مِنَ الْكَذِبِينَ ۲۸ أَذْهَبَ بِكِتَابِي هَذَا فَأَلْقَاهُ إِلَيْهِمْ ثُمَّ

جو تون سچ ڳالهائين آهي يا تون ڪوڙن منجهان آهين. ۲۸ ۽ منهنجو هي ڏان ڪٿي وڃي انهن تي اچلاءِ.

تَوَلَّ عَنْهُمْ ۲۹ فَأَنْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ۳۰ قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُوْا إِلَيَّ الْفَقِي

پوءِ انهن کان جدا ۳۰ هتي ڪري ڏس ته اهي ڪهڙو جواب ڏين ٿا ۳۱ انهي عزت چيو ته اي سدا رؤس ڪي منهنجي

إِلَيَّ كُتِبَ كَرِيمٌ ۳۲ إِنَّ مِنْ سُلَيْمِينَ ۳۳ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۳۴

طرف عزت وارو هڪ خط اچيو ۽ پراڻي ۳۲ بيشڪ اهو سليمان جي طرف کان آهي ۽ بيشڪ اهو الله تعاليٰ جي طرفان ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰

وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٩﴾
 ۱۹ شمر ٩٠ ماڻهو هئا جيڪي زمين ۾ فساد مچائي رهيا هئا ۽ اصلاح نه ٿي گهر يا ٿون .
 قَالُوا اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠﴾ وَاهْلَئِكَ نَمُشِدُنَا مَا شَهِدْنَا
 پاڻ ۾ الله جا قسم کڻي چيائون ته اسان رات ضرور چاڙهي سوناسي صلح ۽ ان جي گهر ۾ ان تي ٻڌل ۽ ان جي ورتي ۾ ٻڌل ۽
 فَهَلْكَ أَهْلُهَا وَإِنَّا لَصَدُوقُونَ ﴿٢١﴾ وَكَفَرُوا وَكُفِّرُوا وَكُنُفًا وَمَكْرُئُهُمْ لَا
 تن گهر ۾ ان جي حق تي ۽ اسان مان ٻڌل ۽ اسان جي ۽ ۱۹ شمر ٩٠ ماڻهو هئا جيڪي زمين ۾ فساد مچائي رهيا هئا ۽ اصلاح نه ٿي گهر يا ٿون .
 يَشْعُرُونَ ﴿٢٢﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُكْرِمِهِمْ أَنَاذَرْتَهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٢٣﴾
 ۲۲ ۽ اهي غافل رهيا ۽ پوءِ ڏس ڏس ڪهڙو انجام ٿيو انهن جي مڪر جو انهن ۾ ڪري ڇڏيو انهن کي ۽ انهن جي سموري قوم
 فَتِلْكَ يَوْمَئِذٍ خَارِجَةٌ لَّهُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٤﴾ إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةٍ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢٥﴾
 ۲۴ ۽ اهي ۹۰ ماڻهو انهن جا ڏنل گهر سندن ظلم جي بدلي بيشڪ ان ۾ نشاني آهي ڄاڻ وارن جي واسطي
 وَاجْعَلْنَا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَكْثَرًا وَأَكْثَرُوا يَتَّقُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ طَافَ الْأَنْفُسُ أَتَانُونَ
 ۽ اسان بچائي رهيون انهن کي جن ايمان آندو ۽ ۱۹ ۽ ۲۰ ۽ ۲۱ ۽ ۲۲ ۽ ۲۳ ۽ ۲۴ ۽ ۲۵ ۽ ۲۶ ۽ ۲۷ ۽ ۲۸ ۽ ۲۹ ۽ ۳۰ ۽ ۳۱ ۽ ۳۲ ۽ ۳۳ ۽ ۳۴ ۽ ۳۵ ۽ ۳۶ ۽ ۳۷ ۽ ۳۸ ۽ ۳۹ ۽ ۴۰ ۽ ۴۱ ۽ ۴۲ ۽ ۴۳ ۽ ۴۴ ۽ ۴۵ ۽ ۴۶ ۽ ۴۷ ۽ ۴۸ ۽ ۴۹ ۽ ۵۰ ۽ ۵۱ ۽ ۵۲ ۽ ۵۳ ۽ ۵۴ ۽ ۵۵ ۽ ۵۶ ۽ ۵۷ ۽ ۵۸ ۽ ۵۹ ۽ ۶۰ ۽ ۶۱ ۽ ۶۲ ۽ ۶۳ ۽ ۶۴ ۽ ۶۵ ۽ ۶۶ ۽ ۶۷ ۽ ۶۸ ۽ ۶۹ ۽ ۷۰ ۽ ۷۱ ۽ ۷۲ ۽ ۷۳ ۽ ۷۴ ۽ ۷۵ ۽ ۷۶ ۽ ۷۷ ۽ ۷۸ ۽ ۷۹ ۽ ۸۰ ۽ ۸۱ ۽ ۸۲ ۽ ۸۳ ۽ ۸۴ ۽ ۸۵ ۽ ۸۶ ۽ ۸۷ ۽ ۸۸ ۽ ۸۹ ۽ ۹۰ ۽ ۹۱ ۽ ۹۲ ۽ ۹۳ ۽ ۹۴ ۽ ۹۵ ۽ ۹۶ ۽ ۹۷ ۽ ۹۸ ۽ ۹۹ ۽ ۱۰۰ ۽ ۱۰۱ ۽ ۱۰۲ ۽ ۱۰۳ ۽ ۱۰۴ ۽ ۱۰۵ ۽ ۱۰۶ ۽ ۱۰۷ ۽ ۱۰۸ ۽ ۱۰۹ ۽ ۱۱۰ ۽ ۱۱۱ ۽ ۱۱۲ ۽ ۱۱۳ ۽ ۱۱۴ ۽ ۱۱۵ ۽ ۱۱۶ ۽ ۱۱۷ ۽ ۱۱۸ ۽ ۱۱۹ ۽ ۱۲۰ ۽ ۱۲۱ ۽ ۱۲۲ ۽ ۱۲۳ ۽ ۱۲۴ ۽ ۱۲۵ ۽ ۱۲۶ ۽ ۱۲۷ ۽ ۱۲۸ ۽ ۱۲۹ ۽ ۱۳۰ ۽ ۱۳۱ ۽ ۱۳۲ ۽ ۱۳۳ ۽ ۱۳۴ ۽ ۱۳۵ ۽ ۱۳۶ ۽ ۱۳۷ ۽ ۱۳۸ ۽ ۱۳۹ ۽ ۱۴۰ ۽ ۱۴۱ ۽ ۱۴۲ ۽ ۱۴۳ ۽ ۱۴۴ ۽ ۱۴۵ ۽ ۱۴۶ ۽ ۱۴۷ ۽ ۱۴۸ ۽ ۱۴۹ ۽ ۱۵۰ ۽ ۱۵۱ ۽ ۱۵۲ ۽ ۱۵۳ ۽ ۱۵۴ ۽ ۱۵۵ ۽ ۱۵۶ ۽ ۱۵۷ ۽ ۱۵۸ ۽ ۱۵۹ ۽ ۱۶۰ ۽ ۱۶۱ ۽ ۱۶۲ ۽ ۱۶۳ ۽ ۱۶۴ ۽ ۱۶۵ ۽ ۱۶۶ ۽ ۱۶۷ ۽ ۱۶۸ ۽ ۱۶۹ ۽ ۱۷۰ ۽ ۱۷۱ ۽ ۱۷۲ ۽ ۱۷۳ ۽ ۱۷۴ ۽ ۱۷۵ ۽ ۱۷۶ ۽ ۱۷۷ ۽ ۱۷۸ ۽ ۱۷۹ ۽ ۱۸۰ ۽ ۱۸۱ ۽ ۱۸۲ ۽ ۱۸۳ ۽ ۱۸۴ ۽ ۱۸۵ ۽ ۱۸۶ ۽ ۱۸۷ ۽ ۱۸۸ ۽ ۱۸۹ ۽ ۱۹۰ ۽ ۱۹۱ ۽ ۱۹۲ ۽ ۱۹۳ ۽ ۱۹۴ ۽ ۱۹۵ ۽ ۱۹۶ ۽ ۱۹۷ ۽ ۱۹۸ ۽ ۱۹۹ ۽ ۲۰۰ ۽ ۲۰۱ ۽ ۲۰۲ ۽ ۲۰۳ ۽ ۲۰۴ ۽ ۲۰۵ ۽ ۲۰۶ ۽ ۲۰۷ ۽ ۲۰۸ ۽ ۲۰۹ ۽ ۲۱۰ ۽ ۲۱۱ ۽ ۲۱۲ ۽ ۲۱۳ ۽ ۲۱۴ ۽ ۲۱۵ ۽ ۲۱۶ ۽ ۲۱۷ ۽ ۲۱۸ ۽ ۲۱۹ ۽ ۲۲۰ ۽ ۲۲۱ ۽ ۲۲۲ ۽ ۲۲۳ ۽ ۲۲۴ ۽ ۲۲۵ ۽ ۲۲۶ ۽ ۲۲۷ ۽ ۲۲۸ ۽ ۲۲۹ ۽ ۲۳۰ ۽ ۲۳۱ ۽ ۲۳۲ ۽ ۲۳۳ ۽ ۲۳۴ ۽ ۲۳۵ ۽ ۲۳۶ ۽ ۲۳۷ ۽ ۲۳۸ ۽ ۲۳۹ ۽ ۲۴۰ ۽ ۲۴۱ ۽ ۲۴۲ ۽ ۲۴۳ ۽ ۲۴۴ ۽ ۲۴۵ ۽ ۲۴۶ ۽ ۲۴۷ ۽ ۲۴۸ ۽ ۲۴۹ ۽ ۲۵۰ ۽ ۲۵۱ ۽ ۲۵۲ ۽ ۲۵۳ ۽ ۲۵۴ ۽ ۲۵۵ ۽ ۲۵۶ ۽ ۲۵۷ ۽ ۲۵۸ ۽ ۲۵۹ ۽ ۲۶۰ ۽ ۲۶۱ ۽ ۲۶۲ ۽ ۲۶۳ ۽ ۲۶۴ ۽ ۲۶۵ ۽ ۲۶۶ ۽ ۲۶۷ ۽ ۲۶۸ ۽ ۲۶۹ ۽ ۲۷۰ ۽ ۲۷۱ ۽ ۲۷۲ ۽ ۲۷۳ ۽ ۲۷۴ ۽ ۲۷۵ ۽ ۲۷۶ ۽ ۲۷۷ ۽ ۲۷۸ ۽ ۲۷۹ ۽ ۲۸۰ ۽ ۲۸۱ ۽ ۲۸۲ ۽ ۲۸۳ ۽ ۲۸۴ ۽ ۲۸۵ ۽ ۲۸۶ ۽ ۲۸۷ ۽ ۲۸۸ ۽ ۲۸۹ ۽ ۲۹۰ ۽ ۲۹۱ ۽ ۲۹۲ ۽ ۲۹۳ ۽ ۲۹۴ ۽ ۲۹۵ ۽ ۲۹۶ ۽ ۲۹۷ ۽ ۲۹۸ ۽ ۲۹۹ ۽ ۳۰۰ ۽ ۳۰۱ ۽ ۳۰۲ ۽ ۳۰۳ ۽ ۳۰۴ ۽ ۳۰۵ ۽ ۳۰۶ ۽ ۳۰۷ ۽ ۳۰۸ ۽ ۳۰۹ ۽ ۳۱۰ ۽ ۳۱۱ ۽ ۳۱۲ ۽ ۳۱۳ ۽ ۳۱۴ ۽ ۳۱۵ ۽ ۳۱۶ ۽ ۳۱۷ ۽ ۳۱۸ ۽ ۳۱۹ ۽ ۳۲۰ ۽ ۳۲۱ ۽ ۳۲۲ ۽ ۳۲۳ ۽ ۳۲۴ ۽ ۳۲۵ ۽ ۳۲۶ ۽ ۳۲۷ ۽ ۳۲۸ ۽ ۳۲۹ ۽ ۳۳۰ ۽ ۳۳۱ ۽ ۳۳۲ ۽ ۳۳۳ ۽ ۳۳۴ ۽ ۳۳۵ ۽ ۳۳۶ ۽ ۳۳۷ ۽ ۳۳۸ ۽ ۳۳۹ ۽ ۳۴۰ ۽ ۳۴۱ ۽ ۳۴۲ ۽ ۳۴۳ ۽ ۳۴۴ ۽ ۳۴۵ ۽ ۳۴۶ ۽ ۳۴۷ ۽ ۳۴۸ ۽ ۳۴۹ ۽ ۳۵۰ ۽ ۳۵۱ ۽ ۳۵۲ ۽ ۳۵۳ ۽ ۳۵۴ ۽ ۳۵۵ ۽ ۳۵۶ ۽ ۳۵۷ ۽ ۳۵۸ ۽ ۳۵۹ ۽ ۳۶۰ ۽ ۳۶۱ ۽ ۳۶۲ ۽ ۳۶۳ ۽ ۳۶۴ ۽ ۳۶۵ ۽ ۳۶۶ ۽ ۳۶۷ ۽ ۳۶۸ ۽ ۳۶۹ ۽ ۳۷۰ ۽ ۳۷۱ ۽ ۳۷۲ ۽ ۳۷۳ ۽ ۳۷۴ ۽ ۳۷۵ ۽ ۳۷۶ ۽ ۳۷۷ ۽ ۳۷۸ ۽ ۳۷۹ ۽ ۳۸۰ ۽ ۳۸۱ ۽ ۳۸۲ ۽ ۳۸۳ ۽ ۳۸۴ ۽ ۳۸۵ ۽ ۳۸۶ ۽ ۳۸۷ ۽ ۳۸۸ ۽ ۳۸۹ ۽ ۳۹۰ ۽ ۳۹۱ ۽ ۳۹۲ ۽ ۳۹۳ ۽ ۳۹۴ ۽ ۳۹۵ ۽ ۳۹۶ ۽ ۳۹۷ ۽ ۳۹۸ ۽ ۳۹۹ ۽ ۴۰۰ ۽ ۴۰۱ ۽ ۴۰۲ ۽ ۴۰۳ ۽ ۴۰۴ ۽ ۴۰۵ ۽ ۴۰۶ ۽ ۴۰۷ ۽ ۴۰۸ ۽ ۴۰۹ ۽ ۴۱۰ ۽ ۴۱۱ ۽ ۴۱۲ ۽ ۴۱۳ ۽ ۴۱۴ ۽ ۴۱۵ ۽ ۴۱۶ ۽ ۴۱۷ ۽ ۴۱۸ ۽ ۴۱۹ ۽ ۴۲۰ ۽ ۴۲۱ ۽ ۴۲۲ ۽ ۴۲۳ ۽ ۴۲۴ ۽ ۴۲۵ ۽ ۴۲۶ ۽ ۴۲۷ ۽ ۴۲۸ ۽ ۴۲۹ ۽ ۴۳۰ ۽ ۴۳۱ ۽ ۴۳۲ ۽ ۴۳۳ ۽ ۴۳۴ ۽ ۴۳۵ ۽ ۴۳۶ ۽ ۴۳۷ ۽ ۴۳۸ ۽ ۴۳۹ ۽ ۴۴۰ ۽ ۴۴۱ ۽ ۴۴۲ ۽ ۴۴۳ ۽ ۴۴۴ ۽ ۴۴۵ ۽ ۴۴۶ ۽ ۴۴۷ ۽ ۴۴۸ ۽ ۴۴۹ ۽ ۴۵۰ ۽ ۴۵۱ ۽ ۴۵۲ ۽ ۴۵۳ ۽ ۴۵۴ ۽ ۴۵۵ ۽ ۴۵۶ ۽ ۴۵۷ ۽ ۴۵۸ ۽ ۴۵۹ ۽ ۴۶۰ ۽ ۴۶۱ ۽ ۴۶۲ ۽ ۴۶۳ ۽ ۴۶۴ ۽ ۴۶۵ ۽ ۴۶۶ ۽ ۴۶۷ ۽ ۴۶۸ ۽ ۴۶۹ ۽ ۴۷۰ ۽ ۴۷۱ ۽ ۴۷۲ ۽ ۴۷۳ ۽ ۴۷۴ ۽ ۴۷۵ ۽ ۴۷۶ ۽ ۴۷۷ ۽ ۴۷۸ ۽ ۴۷۹ ۽ ۴۸۰ ۽ ۴۸۱ ۽ ۴۸۲ ۽ ۴۸۳ ۽ ۴۸۴ ۽ ۴۸۵ ۽ ۴۸۶ ۽ ۴۸۷ ۽ ۴۸۸ ۽ ۴۸۹ ۽ ۴۹۰ ۽ ۴۹۱ ۽ ۴۹۲ ۽ ۴۹۳ ۽ ۴۹۴ ۽ ۴۹۵ ۽ ۴۹۶ ۽ ۴۹۷ ۽ ۴۹۸ ۽ ۴۹۹ ۽ ۵۰۰ ۽ ۵۰۱ ۽ ۵۰۲ ۽ ۵۰۳ ۽ ۵۰۴ ۽ ۵۰۵ ۽ ۵۰۶ ۽ ۵۰۷ ۽ ۵۰۸ ۽ ۵۰۹ ۽ ۵۱۰ ۽ ۵۱۱ ۽ ۵۱۲ ۽ ۵۱۳ ۽ ۵۱۴ ۽ ۵۱۵ ۽ ۵۱۶ ۽ ۵۱۷ ۽ ۵۱۸ ۽ ۵۱۹ ۽ ۵۲۰ ۽ ۵۲۱ ۽ ۵۲۲ ۽ ۵۲۳ ۽ ۵۲۴ ۽ ۵۲۵ ۽ ۵۲۶ ۽ ۵۲۷ ۽ ۵۲۸ ۽ ۵۲۹ ۽ ۵۳۰ ۽ ۵۳۱ ۽ ۵۳۲ ۽ ۵۳۳ ۽ ۵۳۴ ۽ ۵۳۵ ۽ ۵۳۶ ۽ ۵۳۷ ۽ ۵۳۸ ۽ ۵۳۹ ۽ ۵۴۰ ۽ ۵۴۱ ۽ ۵۴۲ ۽ ۵۴۳ ۽ ۵۴۴ ۽ ۵۴۵ ۽ ۵۴۶ ۽ ۵۴۷ ۽ ۵۴۸ ۽ ۵۴۹ ۽ ۵۵۰ ۽ ۵۵۱ ۽ ۵۵۲ ۽ ۵۵۳ ۽ ۵۵۴ ۽ ۵۵۵ ۽ ۵۵۶ ۽ ۵۵۷ ۽ ۵۵۸ ۽ ۵۵۹ ۽ ۵۶۰ ۽ ۵۶۱ ۽ ۵۶۲ ۽ ۵۶۳ ۽ ۵۶۴ ۽ ۵۶۵ ۽ ۵۶۶ ۽ ۵۶۷ ۽ ۵۶۸ ۽ ۵۶۹ ۽ ۵۷۰ ۽ ۵۷۱ ۽ ۵۷۲ ۽ ۵۷۳ ۽ ۵۷۴ ۽ ۵۷۵ ۽ ۵۷۶ ۽ ۵۷۷ ۽ ۵۷۸ ۽ ۵۷۹ ۽ ۵۸۰ ۽ ۵۸۱ ۽ ۵۸۲ ۽ ۵۸۳ ۽ ۵۸۴ ۽ ۵۸۵ ۽ ۵۸۶ ۽ ۵۸۷ ۽ ۵۸۸ ۽ ۵۸۹ ۽ ۵۹۰ ۽ ۵۹۱ ۽ ۵۹۲ ۽ ۵۹۳ ۽ ۵۹۴ ۽ ۵۹۵ ۽ ۵۹۶ ۽ ۵۹۷ ۽ ۵۹۸ ۽ ۵۹۹ ۽ ۶۰۰ ۽ ۶۰۱ ۽ ۶۰۲ ۽ ۶۰۳ ۽ ۶۰۴ ۽ ۶۰۵ ۽ ۶۰۶ ۽ ۶۰۷ ۽ ۶۰۸ ۽ ۶۰۹ ۽ ۶۱۰ ۽ ۶۱۱ ۽ ۶۱۲ ۽ ۶۱۳ ۽ ۶۱۴ ۽ ۶۱۵ ۽ ۶۱۶ ۽ ۶۱۷ ۽ ۶۱۸ ۽ ۶۱۹ ۽ ۶۲۰ ۽ ۶۲۱ ۽ ۶۲۲ ۽ ۶۲۳ ۽ ۶۲۴ ۽ ۶۲۵ ۽ ۶۲۶ ۽ ۶۲۷ ۽ ۶۲۸ ۽ ۶۲۹ ۽ ۶۳۰ ۽ ۶۳۱ ۽ ۶۳۲ ۽ ۶۳۳ ۽ ۶۳۴ ۽ ۶۳۵ ۽ ۶۳۶ ۽ ۶۳۷ ۽ ۶۳۸ ۽ ۶۳۹ ۽ ۶۴۰ ۽ ۶۴۱ ۽ ۶۴۲ ۽ ۶۴۳ ۽ ۶۴۴ ۽ ۶۴۵ ۽ ۶۴۶ ۽ ۶۴۷ ۽ ۶۴۸ ۽ ۶۴۹ ۽ ۶۵۰ ۽ ۶۵۱ ۽ ۶۵۲ ۽ ۶۵۳ ۽ ۶۵۴ ۽ ۶۵۵ ۽ ۶۵۶ ۽ ۶۵۷ ۽ ۶۵۸ ۽ ۶۵۹ ۽ ۶۶۰ ۽ ۶۶۱ ۽ ۶۶۲ ۽ ۶۶۳ ۽ ۶۶۴ ۽ ۶۶۵ ۽ ۶۶۶ ۽ ۶۶۷ ۽ ۶۶۸ ۽ ۶۶۹ ۽ ۶۷۰ ۽ ۶۷۱ ۽ ۶۷۲ ۽ ۶۷۳ ۽ ۶۷۴ ۽ ۶۷۵ ۽ ۶۷۶ ۽ ۶۷۷ ۽ ۶۷۸ ۽ ۶۷۹ ۽ ۶۸۰ ۽ ۶۸۱ ۽ ۶۸۲ ۽ ۶۸۳ ۽ ۶۸۴ ۽ ۶۸۵ ۽ ۶۸۶ ۽ ۶۸۷ ۽ ۶۸۸ ۽ ۶۸۹ ۽ ۶۹۰ ۽ ۶۹۱ ۽ ۶۹۲ ۽ ۶۹۳ ۽ ۶۹۴ ۽ ۶۹۵ ۽ ۶۹۶ ۽ ۶۹۷ ۽ ۶۹۸ ۽ ۶۹۹ ۽ ۷۰۰ ۽ ۷۰۱ ۽ ۷۰۲ ۽ ۷۰۳ ۽ ۷۰۴ ۽ ۷۰۵ ۽ ۷۰۶ ۽ ۷۰۷ ۽ ۷۰۸ ۽ ۷۰۹ ۽ ۷۱۰ ۽ ۷۱۱ ۽ ۷۱۲ ۽ ۷۱۳ ۽ ۷۱۴ ۽ ۷۱۵ ۽ ۷۱۶ ۽ ۷۱۷ ۽ ۷۱۸ ۽ ۷۱۹ ۽ ۷۲۰ ۽ ۷۲۱ ۽ ۷۲۲ ۽ ۷۲۳ ۽ ۷۲۴ ۽ ۷۲۵ ۽ ۷۲۶ ۽ ۷۲۷ ۽ ۷۲۸ ۽ ۷۲۹ ۽ ۷۳۰ ۽ ۷۳۱ ۽ ۷۳۲ ۽ ۷۳۳ ۽ ۷۳۴ ۽ ۷۳۵ ۽ ۷۳۶ ۽ ۷۳۷ ۽ ۷۳۸ ۽ ۷۳۹ ۽ ۷۴۰ ۽ ۷۴۱ ۽ ۷۴۲ ۽ ۷۴۳ ۽ ۷۴۴ ۽ ۷۴۵ ۽ ۷۴۶ ۽ ۷۴۷ ۽ ۷۴۸ ۽ ۷۴۹ ۽ ۷۵۰ ۽ ۷۵۱ ۽ ۷۵۲ ۽ ۷۵۳ ۽ ۷۵۴ ۽ ۷۵۵ ۽ ۷۵۶ ۽ ۷۵۷ ۽ ۷۵۸ ۽ ۷۵۹ ۽ ۷۶۰ ۽ ۷۶۱ ۽ ۷۶۲ ۽ ۷۶۳ ۽ ۷۶۴ ۽ ۷۶۵ ۽ ۷۶۶ ۽ ۷۶۷ ۽ ۷۶۸ ۽ ۷۶۹ ۽ ۷۷۰ ۽ ۷۷۱ ۽ ۷۷۲ ۽ ۷۷۳ ۽ ۷۷۴ ۽ ۷۷۵ ۽ ۷۷۶ ۽ ۷۷۷ ۽ ۷۷۸ ۽ ۷۷۹ ۽ ۷۸۰ ۽ ۷۸۱ ۽ ۷۸۲ ۽ ۷۸۳ ۽ ۷۸۴ ۽ ۷۸۵ ۽ ۷۸۶ ۽ ۷۸۷ ۽ ۷۸۸ ۽ ۷۸۹ ۽ ۷۹۰ ۽ ۷۹۱ ۽ ۷۹۲ ۽ ۷۹۳ ۽ ۷۹۴ ۽ ۷۹۵ ۽ ۷۹۶ ۽ ۷۹۷ ۽ ۷۹۸ ۽ ۷۹۹ ۽ ۸۰۰ ۽ ۸۰۱ ۽ ۸۰۲ ۽ ۸۰۳ ۽ ۸۰۴ ۽ ۸۰۵ ۽ ۸۰۶ ۽ ۸۰۷ ۽ ۸۰۸ ۽ ۸۰۹ ۽ ۸۱۰ ۽ ۸۱۱ ۽ ۸۱۲ ۽ ۸۱۳ ۽ ۸۱۴ ۽ ۸۱۵ ۽ ۸۱۶ ۽ ۸۱۷ ۽ ۸۱۸ ۽ ۸۱۹ ۽ ۸۲۰ ۽ ۸۲۱ ۽ ۸۲۲ ۽ ۸۲۳ ۽ ۸۲۴ ۽ ۸۲۵ ۽ ۸۲۶ ۽ ۸۲۷ ۽ ۸۲۸ ۽ ۸۲۹ ۽ ۸۳۰ ۽ ۸۳۱ ۽ ۸۳۲ ۽ ۸۳۳ ۽ ۸۳۴ ۽ ۸۳۵ ۽ ۸۳۶ ۽ ۸۳۷ ۽ ۸۳۸ ۽ ۸۳۹ ۽ ۸۴۰ ۽ ۸۴۱ ۽ ۸۴۲ ۽ ۸۴۳ ۽ ۸۴۴ ۽ ۸۴۵ ۽ ۸۴۶ ۽ ۸۴۷ ۽ ۸۴۸ ۽ ۸۴۹ ۽ ۸۵۰ ۽ ۸۵۱ ۽ ۸۵۲ ۽ ۸۵۳ ۽ ۸۵۴ ۽ ۸۵۵ ۽ ۸۵۶ ۽ ۸۵۷ ۽ ۸۵۸ ۽ ۸۵۹ ۽ ۸۶۰ ۽ ۸۶۱ ۽ ۸۶۲ ۽ ۸۶۳ ۽ ۸۶۴ ۽ ۸۶۵ ۽ ۸۶۶ ۽ ۸۶۷ ۽ ۸۶۸ ۽ ۸۶۹ ۽ ۸۷۰ ۽ ۸۷۱ ۽ ۸۷۲ ۽ ۸۷۳ ۽ ۸۷۴ ۽ ۸۷۵ ۽ ۸۷۶ ۽ ۸۷۷ ۽ ۸۷۸ ۽ ۸۷۹ ۽ ۸۸۰ ۽ ۸۸۱ ۽ ۸۸۲ ۽ ۸۸۳ ۽ ۸۸۴ ۽ ۸۸۵ ۽ ۸۸۶ ۽ ۸۸۷ ۽ ۸۸۸ ۽ ۸۸۹ ۽ ۸۹۰ ۽ ۸۹۱ ۽ ۸۹۲ ۽ ۸۹۳ ۽ ۸۹۴ ۽ ۸۹۵ ۽ ۸۹۶ ۽ ۸۹۷ ۽ ۸۹۸ ۽ ۸۹۹ ۽ ۹۰۰ ۽ ۹۰۱ ۽ ۹۰۲ ۽ ۹۰۳ ۽ ۹۰۴ ۽ ۹۰۵ ۽ ۹۰۶ ۽ ۹۰۷ ۽ ۹۰۸ ۽ ۹۰۹ ۽ ۹۱۰ ۽ ۹۱۱ ۽ ۹۱۲ ۽ ۹۱۳ ۽ ۹۱۴ ۽ ۹۱۵ ۽ ۹۱۶ ۽ ۹۱۷ ۽ ۹۱۸ ۽ ۹۱۹ ۽ ۹۲۰ ۽ ۹۲۱ ۽ ۹۲۲ ۽ ۹۲۳ ۽ ۹۲۴ ۽ ۹۲۵ ۽ ۹۲۶ ۽ ۹۲۷ ۽ ۹۲۸ ۽ ۹۲۹ ۽ ۹۳۰ ۽ ۹۳۱ ۽ ۹۳۲ ۽ ۹۳۳ ۽ ۹۳۴ ۽ ۹۳۵ ۽ ۹۳۶ ۽ ۹۳۷ ۽ ۹۳۸ ۽ ۹۳۹ ۽ ۹۴۰ ۽ ۹۴۱ ۽ ۹۴۲ ۽ ۹۴۳ ۽ ۹۴۴ ۽ ۹۴۵ ۽ ۹۴۶ ۽ ۹۴۷ ۽ ۹۴۸ ۽ ۹۴۹ ۽ ۹۵۰ ۽ ۹۵۱ ۽ ۹۵۲ ۽ ۹۵۳ ۽ ۹۵۴ ۽ ۹۵۵ ۽ ۹۵۶ ۽ ۹۵۷ ۽ ۹۵۸ ۽ ۹۵۹ ۽ ۹۶۰ ۽ ۹۶۱ ۽ ۹۶۲ ۽ ۹۶۳ ۽ ۹۶۴ ۽ ۹۶۵ ۽ ۹۶۶ ۽ ۹۶۷ ۽ ۹۶۸ ۽ ۹۶۹ ۽ ۹۷۰ ۽ ۹۷۱ ۽ ۹۷۲ ۽ ۹۷۳ ۽ ۹۷۴ ۽ ۹۷۵ ۽ ۹۷۶ ۽ ۹۷۷ ۽ ۹۷۸ ۽ ۹۷۹ ۽ ۹۸۰ ۽ ۹۸۱ ۽ ۹۸۲ ۽ ۹۸۳ ۽ ۹۸۴ ۽ ۹۸۵ ۽ ۹۸۶ ۽ ۹۸۷ ۽ ۹۸۸ ۽ ۹۸۹ ۽ ۹۹۰ ۽ ۹۹۱ ۽ ۹۹۲ ۽ ۹۹۳ ۽ ۹۹۴ ۽ ۹۹۵ ۽ ۹۹۶ ۽ ۹۹۷ ۽ ۹۹۸ ۽ ۹۹۹ ۽ ۱۰۰۰ ۽ ۱۰۰۱ ۽ ۱۰۰۲ ۽ ۱۰۰۳ ۽ ۱۰۰۴ ۽ ۱۰۰۵ ۽ ۱۰۰۶ ۽ ۱۰۰۷ ۽ ۱۰۰۸ ۽ ۱۰۰۹ ۽ ۱۰۱۰ ۽ ۱۰۱۱ ۽ ۱۰۱۲ ۽ ۱۰۱۳ ۽ ۱۰۱۴ ۽ ۱۰۱۵ ۽ ۱۰۱۶ ۽ ۱۰۱۷ ۽ ۱۰۱۸ ۽ ۱۰۱۹ ۽ ۱۰۲۰ ۽ ۱۰۲۱ ۽ ۱۰۲۲ ۽ ۱۰۲۳ ۽ ۱۰۲۴ ۽ ۱۰۲۵ ۽ ۱۰۲۶ ۽ ۱۰۲۷ ۽ ۱۰۲۸ ۽ ۱۰۲۹ ۽ ۱۰۳۰ ۽ ۱۰۳۱ ۽ ۱۰۳۲ ۽ ۱۰۳۳ ۽ ۱۰۳۴ ۽ ۱۰۳۵ ۽ ۱۰۳۶ ۽ ۱۰۳۷ ۽ ۱۰۳۸ ۽ ۱۰۳۹ ۽ ۱۰۴۰ ۽ ۱۰۴۱ ۽ ۱۰۴۲ ۽ ۱۰۴۳ ۽ ۱۰۴۴ ۽ ۱۰۴۵ ۽ ۱۰۴۶ ۽ ۱۰۴۷ ۽ ۱۰۴۸ ۽ ۱۰۴۹ ۽ ۱۰۵۰ ۽ ۱۰۵۱ ۽ ۱۰۵۲ ۽ ۱۰۵۳ ۽ ۱۰۵۴ ۽ ۱۰۵۵ ۽ ۱۰۵۶ ۽ ۱۰۵۷ ۽ ۱۰۵۸ ۽ ۱۰۵۹ ۽ ۱۰۶۰ ۽ ۱۰۶۱ ۽ ۱۰۶۲ ۽ ۱۰۶۳ ۽ ۱۰۶۴ ۽ ۱۰۶۵ ۽ ۱۰۶۶ ۽ ۱۰۶۷ ۽ ۱۰۶۸ ۽ ۱۰۶۹ ۽ ۱۰۷۰ ۽ ۱۰۷۱ ۽ ۱۰۷۲ ۽ ۱۰۷۳ ۽ ۱۰۷۴ ۽ ۱۰۷۵ ۽ ۱۰۷۶ ۽ ۱۰۷۷ ۽ ۱۰۷۸ ۽ ۱۰۷۹ ۽ ۱۰۸۰ ۽ ۱۰۸۱ ۽ ۱۰۸۲ ۽ ۱۰۸۳ ۽ ۱۰۸۴ ۽ ۱۰۸۵ ۽ ۱۰۸۶ ۽ ۱۰۸۷ ۽ ۱۰۸۸ ۽ ۱۰۸۹ ۽ ۱۰۹۰ ۽ ۱۰۹۱ ۽ ۱۰۹۲ ۽ ۱۰۹۳ ۽ ۱۰۹۴ ۽ ۱۰۹۵ ۽ ۱۰۹۶ ۽ ۱۰۹۷ ۽ ۱۰۹۸ ۽ ۱۰۹۹ ۽ ۱۱۰۰ ۽ ۱۱۰۱ ۽ ۱۱۰۲ ۽ ۱۱۰۳ ۽ ۱۱۰۴ ۽ ۱۱۰۵ ۽ ۱۱۰۶ ۽ ۱۱۰۷ ۽ ۱۱۰۸ ۽ ۱۱۰۹ ۽ ۱۱۱۰ ۽ ۱۱۱۱ ۽ ۱۱۱۲ ۽ ۱۱۱۳ ۽ ۱۱۱۴ ۽ ۱۱۱۵ ۽ ۱۱۱۶ ۽ ۱۱۱۷ ۽ ۱۱۱۸ ۽ ۱۱۱۹ ۽ ۱۱۲۰ ۽ ۱۱۲۱ ۽ ۱۱۲۲ ۽ ۱۱۲۳ ۽ ۱۱۲۴ ۽ ۱۱۲۵ ۽ ۱۱۲۶ ۽ ۱۱۲۷ ۽ ۱۱۲۸ ۽ ۱۱۲۹ ۽ ۱۱۳۰ ۽ ۱۱۳۱ ۽ ۱۱۳۲ ۽ ۱۱۳۳ ۽ ۱۱۳۴ ۽ ۱۱۳۵ ۽ ۱۱۳۶ ۽ ۱۱۳۷ ۽ ۱۱۳۸ ۽ ۱۱۳۹ ۽ ۱۱۴۰ ۽ ۱۱۴۱ ۽ ۱۱۴۲ ۽ ۱۱۴۳ ۽ ۱۱۴۴ ۽ ۱۱۴۵ ۽ ۱۱۴۶ ۽ ۱۱۴۷ ۽ ۱۱۴۸ ۽ ۱۱۴۹ ۽ ۱۱۵۰ ۽ ۱۱۵۱ ۽ ۱۱۵۲ ۽ ۱۱۵۳ ۽ ۱۱۵۴ ۽ ۱۱۵۵ ۽ ۱۱۵۶